

REGGELI ÚJSÁG

BUDAPEST, 1929 OKTÓBER 14

POLITIKAI HETILAP

HÉTFŐ * I. ÉV * 4. SZÁM

SZERKESZTŐSÉG: VI., NAGYMEZŐ-U. 3, TELEFON: AUT. 102-40, 128-83 * KIADÓHIVATAL: V., BERLINI-TÉR 2

Silbermann Aladár fanygykereskedő halál- ugrása egy körüli bérház negyedik emeletéről

A Silbermann Bernát-féle fakereskedő cég dús gazdag főnöke ideg-rohamában öngyilkosságot követett el. Az öngyilkos fakereskedő két bucsulevelet hagyott hátra

Az öngyilkosság nagy megdöbbenést keltett a budapesti fa-szakmában

— A Reggeli Újság tudósítójától —

A főváros kereskedővilágának újra komoly szencsója van. A legnagyobb és a legismertebb fakereskedő cégek egyikének seniorfőnöke követett el öngyilkosságot. A hosszú esztendőket fennálló cég vezetője, aki nemcsak a budapesti piacon, hanem a külföldi szakmai körökben is ismertette a nevét, eddig még megmagyarázhatatlan okok miatt megdöbbenő módon vetett véget az életének.

Vasárnap délelőtt tizenegy óra tájban egy jól öltözött, éltebb

hogy egy véres férfitest hever az udvar teljes közepén a kerámit kockákon. A szerencsétlen ember arccal előre bukva, zuhan az udvar kövezetére, koponyáját az erős ütés azonnal szétrombolta.

kezei, lábai kifordultak és kitértek, körülötte óriási vártócsa volt. Kihívták a mentőket is, azonban segíteni rajta már nem lehetett, mert a halál azonnal

az öngyilkos férfi Silbermann kereskedő, aki a szomszédos

Csakhamar megérkezett a rendőri bizottság is és megállapították, hogy Silbermann Aladár fakereskedő az udvar kövezetén szörnyen halt. Zsebeiben két levelet találtak, amelyek közül az egyiket fiahoz, a másikat pedig egy hölgyismerősének címezte.

Silbermann Aladár épületfanygykereskedő öngyilkossága a

akinek óriási vagyona, nagy üzleti összeköttetései voltak, úgy hogy öngyilkosságának okát semmivel sem tudták megmagyarázni.

Ezelőtt hatvan esztendővel Silbermann Aladár édesatyja, Silbermann Bernát alapította a ma is fennálló fakereskedelmi vállalatot, amelynek vezetését édesatyja halála után Silbermann Aladár vette át. Mint fiatal ember, teljesen apja nyomdokain haladt, pontosan azokat az üzleti szempontokat tartotta célravezetőnek, amelyekkel apja vezette üzletét és a már nagy tekintéllyel és üzleti körrel rendelkező céget még jobban kifejlesztette. Amikor az alapító meghalt, már akkor is tetemes vagyon maradt Silbermann Aladár és ezt a vagyont ő szorgalmas, szívós munkásságával szintén meglétszerezte.

Silbermann Aladárnak hosszú

koru uriember jelent meg a Teréz-körút 25. számú ház kapujában. Nyugodt és határozott lépésekkel ment fölfelé a lépcsőházban, amíg a negyedik emeletre ért. Itt pár pillanatra megpihent, majd azután kilépett a folyosóra, nekidült a vasrácsnak, a következő percben átmászott rajta és lezuhant a négy emelet mélységbe. A szörnyű halálugrásnak nem volt szemtanuja és a ház lakói csak a hatalmas esattanásra lettek figyelmesek. Legelőször a földszinti lakások lakói rohantak ki az udvarra és elszörnyűködve látták,

bekövetkezett. Mialatt a rendőrszem az összeronsolt férfi holttestének ruháit vizsgálta, jelentkezett az egyik lakó, aki elmondotta, hogy

Aladár hatvanegy esztendőes fakereskedő Teréz-körút 23. számú ház lakója.

kora délutáni órákban terjedt el a budapesti fa-szakmában. Mindenütt, ahol a hírt meghallották, a legnagyobb megdöbbenéssel tárgyalták az öngyilkosságot, mert Silbermann Aladárt, mint a budapesti fakereskedő cégek egyik legkiválóbb reprezentánsát ismerték.

esztendőkön keresztül a külső Váci-úton volt központi telepe, mintegy másfél évvel ezelőtt azonban az Erzsébetkirálymúton egy nagyobb telekkomplexumot vásárolt, ahol fatelepet rendezett be. A cég irodája a Damjanich-ucca 21. számú házában volt. Silbermann Aladár pedig az egyik fiával a Teréz-körút 2. számú ház negyedik emeletén, elegánsan berendezett ötszobás lakásban lakott. Felesége esztendőkkal ezelőtt elhunyt. Házasságukból két fiugyermek született, a fiatalabb nem ambicionálta, hogy az édesatyja üzletébe bejusson, mert a zene iránt érzett magában tehetséget, hegedülni tanult és mint hegedűművész járta be a vilá-

got. A másik, az idősebb fiu tanulmányainak elvégzése után belépett édesapja üzletébe és belépett édesapja üzletébe.

Az öngyilkos Silbermann Aladár üzleti tevékenységétől eltekintve, amely reggeltől késő es-

Ambár vagyona a szakmai körökben mintegy másfélmillió pengőre becsültek, semmiféle kényelmet nem engedett meg magának.

Már kora reggel eltávozott hazulról és ebédelni csak egy órára tért haza, délután újra az irodában dolgozott, sőt némelykor a késő esti órákig tárgyalt valamelyik ügyfelével. Hogy milyen tekintélye volt a Silbermann Bernát-féle fakereskedő cégnek, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy báró Gródl Hermann, a legismertebb európai fakereskedelmi vállalatok főnöke, sokszor meglátogatta Silbermann Aladárt, hogy üzleti kapcsolataikat, ügyeiket személyesen megbeszéljék.

Tegnap este a szokott időben tért haza Teréz-körúti lakására Silbermann Aladár. Hozzá tartozói, akik látogatóban voltak nála, mint rendesen, derűs hangulatban találták és senkinek sem jutott volna eszébe egy pil-

A borzalmas öngyilkosság elkövetése után megjelent nemskára idősebb fia is, aki ajtunat rogyott össze, amikor apjának haláláról értesült.

A Reggeli Újság munkatársa a család egyik közeli hozzátartozójával beszélt s megkérdezte, hogy mi lehetett az oka az öngyilkosságnak.

A legnagyobb megdöbbenéssel állunk a szörnyű szerencsétlenség mellett és mással, mint pillanatnyi legrohammal, nem tudjuk magyarázni az öngyilkosság okát. Az utóbbi időben rengeteget dolgozott és bár óriási vagyona volt, az általános gazdasági pangás, a rossz üzleti viszonyok, mint vérbeli kereskedőt, nagyban elkeserítették. Hozzá tartozói sokszor kérték, hogy szakítson magának pihenésre is időt, ő azonban hajlíthatatlan volt és annyira belevetette magát a munka forgatagába, hogy az idén nyáron már szabadságra sem ment. Kétségtelen tehát, hogy a hatvanöt esztendőes ember idegzetét a munka örölte fel és ehhez a körülményhez még hozzájárult az is, hogy lépten-

tig lefoglalta idejét, eszedő visszavonult életet élt. Hegedűművész fiával lakott együtt a Teréz-körút 23. számú házában, azonban, amikor fia nem volt Budapesten, sokszor volt teljesen egyedül a lakásban.

lanatig is arra gondolni, hogy a hatvanöt esztendőes fakereskedő talán már szörnyű terveket forgatott a fejében.

Vasárnap reggel felkelt és háromnegyed tizenegy óráig otthon volt. Mielőtt elment volna, házvezetőnőjének azt mondta, hogy kicsit sétálni megy és a zsidó ünnepekre való tekintettel később fog hazajönni ebédelni, mert az ebéd idejét is későbbre tűzte ki. Amikor utolsó utjára elment, semmi különösebb izgalmat vagy idegességet nem tapasztaltak rajta. Alig telt el husz perc, a szomszédos Teréz-körút 25. számú bérházból ijedtarcu emberek jöttek és jelentették, hogy Silbermann Aladár a negyedik emeletéről levette magát és meghalt.

nyomou tapasztalni kellett, hogy a vele üzleti összeköttetésben álló cégek tönkremennek, fizetésképtelenek lesznek és azelőtt virágzó üzleteiket kénytelenek feladni. Anyagi veszteségek csak nagyon kis mértékben érték, mert üzleti összeköttetései inkább külföldre centralizálódtak. Mindamelllett az itteni gazdasági helyzet nagyon lehangolta és valószínű, hogy ez keltette föl benne azt az elkéseredett lelkiállapotot, amely egy végzetes idegrohamon keresztül az öngyilkossághoz vezette.

Azokon a helyeken, ahol Silbermann Aladárt ismerték, ugyancsak azzal magyarázzák az öngyilkosságot, hogy idegrohamot kapott s ennek hatása alatt dobta el magát az életét.

Az elhunyt fakereskedő után óriási vagyon maradt hátra, amely több budapesti bérházból, telkekből és értékpapirokból áll.

Rotschild kitűnő üzletet kötött a Kreditanstalt átvételével

Az Osztrák Nemzeti bank elnöke kezeskedett Sieghart ingadozó mérlegéért — Tizenegymillió schilling névértékű Kreditanstalt részvénnyel cserélik ki a Bodenkredit részvényeit

Bécs, október 13.

— A Reggeli Ujság tudósítójától —

A Bodenkredit-Anstaltnak az Osztrák Hitelintézetbe való beolvadása immár befejezett tény. Ezzel az aktussal eltűnik az egyik legnagyobb bécsi pénzintézet, amely az osztrák-magyar monarchia területén előkelő szerepet játszott és még a szétválás után is meg tudta tartani a rangját. Az összeomlásig a Bodenkreditanstalt volt az *uralkodóház és a legmagasabb arisztokrácia bankja*, egyidejűleg azonban a mai csehszlovák köztársaság területén övé volt a legnagyobb ipari koncern. Az utóállamok megkezdett gazdasági önállósága arra kényszerítette

Sieghartot, hogy a Zsvivosztenszka Bankkal keressen együttműködést és így az iparvállalatokkal szemben a bankár szerepét továbbra is betölthesse.

Ez a fordulat az első időben kiűnődött bevált, mert éppen az inflációs idők nehézségeit a Bodenkredit úgy szta meg, hogy iparvállalatainak hitellel való ellátásában tökéletes csehszlovák társaságok. Ezzel szemben az Union Banknak és a Verkehrsbanknak beolvadása után, tekintettel a fuzió által erősen megnövekedett ipari érdekeltiségre, a Bodenkredit-Anstalt kénytelen volt saját erejére támaszkodni. Ezt pedig az osztrák valuta stabilizálása előtt közvetlenül keresztülvitt hibás tranzakciók erősen meggyengítették.

A Bosel elleni harc meggyengítette Sieghartot

Ezekhez az elhibázott üzletekhez tartozik az Unionbank korábbi elnöke, Bosel ellen indított harc. Bosel mindenáron be akart nyomulni az államvasúttársaságba (Steg), amelyet a Bodenkreditanstalt legfontosabb és leggyengébb birtokának tekintett. Ebben a harcban a még össze nem vont államvasúti részvények árfolyama 150 schillingre szökkent fel, miután Sieghart az államvasúti részvény többségét minden körülmények között meg akarta tartani.

Sieghart akkor határozta el a tökélemést, amely alkalommal a 75 schillinges árfolyamon kibocsátott új részvények a maguk egészében a Bodenkreditanstalt által alakított

szindikátus kezébe mentek át. Ez a tökélemelés az államvasúttársaságnak jelentékeny tőkéket teremtett, amelynek gyümölcsözőtől gondoskodniok kellett. Ezeket a pénzeket részben a Bodenkreditanstaltnál kamatoztatták, részint részvényekbe fektették, amely befektetés a legjelentékenyebb esetekben (Panto, Warchatovszki stb.) teljesen elhibázottnak bizonyult. Ezzel keltették fel a közönség bizalmatlanságát, amelyet utóbb sem tudtak eltüntetni, noha a Bodenkreditanstalt mértékadó tényezői a legrosszabb optimizmust mutattak. Ezt az optimizmust a legélelkebben hangsúlyozták éppen az Unionbanknak és a Verkehrsbanknak átvételével.

Megkezdődik a harc a részvények árfolyama érdekében

Az utóbb felvásárolt részvények jelentékeny veszteséget okoztak. Ezt kimélyítette az a körülmény, hogy miután az általános tözsedéi támogatás akcióját beszüntették, a Bodenkreditanstalt kénytelen volt a saját és a koncernjéhez tartozó iparvállalatok részvényeit egyedül támogatni. Ez további nagy összegeket kötött le, anélkül, hogy célját, az árfolyamok megtartását, elérte volna. Ilyen módon 1928 eleje óta, amely időben a Bodenkredit-részvények támogatására új szindikátust alakítottak, nem kevesebb, mint kétszázötvenezer darab Bodenkredit-részvényt vásároltak, amely egymaga több, mint huszonegymillió schilling erejű tőkét kötött le. Hatalmas tőkét kötött le a koncernjéhez tartozó iparvállala-

tok részvényeinek támogatása is, anélkül, hogy a célt elérte volna.

Súlyos hiba volt, hogy a Bodenkreditanstalt a maga presztizsét mindennemű fontosabbnak tartotta. Számos iparvállalat, amely Sieghart kezében volt, a különböző körülmények hatása folytán nem tudta megkeresni az osztalékot. Ezzel szemben egyes vállalatoknál, mint például a Steyr-fegyvergyárnál, szórták az osztalékot nyilvánvalóan azzal a céllal, hogy az árfolyam leromlását és ezáltal a részvények visszabuzonulását megakadályozzák. Ez sem sikerült. Egyik balsiker a másikat követte a vállalatoknak adott hitelnyújtásban, ami erősen hozzájárult az anyaintézet pénzügyi kimerüléséhez.

Az összeomlás váratlanul következett be

Ugyátszük, hogy a Bodenkreditanstalt tényleges helyzetét felelős vezetői a legutolsó pillanatig sem ismerték fel. Még néhány nappal a fizetésképtelenség előtt a megtartott igazgatósági ülésen, amelyen a félévi mérlegét terjesztették elő, Sieghart kijelentette, hogy „az intézet erősen aktív, úgy, hogy az elterjedt rosszindulatú hírek szennyhulláma az intézetet nem érheti el.” Ugyanekkor az osztrák Nemzetbank elnöke, dr. Reisch, az egyik francia pénzügyi folyóiratnak adott nyilatkozatában kijelentette, hogy *jótall az intézet honitására és hangsúlyozta, hogy ő a lellárát és a mérleget gondosan megvizsgálta. Ennek a vizsgáltnak az alapján felelősege teljes tudatában megállapíthatja, hogy az intézet aktív és az intézet felől elterjesztett hírek tarthatatlanok.*

Időközben azonban a betevők megkezdtek pénzeiket kivévezték és a külföldnek az osztrák belpolitikai viszonyok miatt fámadt tartózkodása, a hitelhalasztások megvonása, odajuttatták a pénztintézetet,

hogy a Nemzetbank elnöke a leggyorsabb intézkedésre kényszerült. Megkezdtek a tárgyalást a Kreditanstalttal. Schober kancellár közbelépésére a fuzió az utolsó órában 4:1 alapon jött létre. Ebben a kiserelésben az egybeolvasás kockázatát már figyelembe vették, miután a Bodenkreditanstalt tőkéje és tartalékai kilenvenkét millió schillingre rúgnak, amelyért a Kreditanstalt tizenegy millió schilling névértékű, új kibocsátása saját részvényt ad, úgy, hogy a fennmaradó kerek nyolcven millió schillingben rejlenek mindazok a tartalékok, amelyek szükségessé a veszteségek fedezésére. A Kreditanstalt tulajdonába kerülő vállalati részvényekben is óriási tilkos tartalékok vannak, miután a részvények a mérlegben olyan árfolyamon szerepelnek, amelyek messze a tőzsdéárfolyam alatt állanak. Pénzügyi körökben az a vélemény, hogy ez a beolvadás alkalmas a bizalmatlanság és nyugtalanság léggömbökének a megszüntetésére, amely a pénzpiacon hónapokon keresztül lebegett.

A főváros költségvetésének súlyos hibái

Buday Dezső nyilatkozata szerint jövő évben még nagyobb lesz az inség és a nyomor

— A Reggeli Ujság tudósítójától. —

A főváros költségvetésének általános vitája az elmúlt héten zajlott le. A vitából kimagaslott Buday Dezső keresztény párti képviselő és bizottsági tag közel háromórás és komoly tanulmányzámba menő nagy beszéde, amely tulajdonképpen mint forrásmunka, az egész vita anyagául szolgált. Buday beszéde felölelte a főváros legfontosabbnak ismert összes problémáit.

Beszéde kapcsán megkértük Buday Dezsőt, hogy mondja el a véleményét a főváros 1930. évi költségvetéséről. Buday Dezső a következőket mondotta tudósítónknak:

— Az általános és országosan rossz gazdasági helyzet következményei végig vonulnak a főváros háztartásán is, amit legjobban bizonyít

a költségvetési egyenleg megerősítésére jelentkező mindössze 2500 pengőnyi felesleg.

Ez a felesleg a főváros 1937 millió P-ös költségvetéséhez képest éppen soggal nem biztosíték a deficitmentes háztartás vitelére. Ezt bizonyítják azok a kiadási tételek is, melyek mint közmunkák és beruházások a multhoz képest lényegesen csökkent mértékben jelentkeznek. A multhoz ezek a tételek nyújtottak most arra, hogy az országban

az állam után a legnagyobb munkaadó a főváros.

a különböző foglalkozási kategóriáknak minél több munkaalkalmat nyújthasson. Ezek a multhoz viszonyítva szűkösen előirányzott összegek nem gyarapodnak, mint az a multhban történt, érdemleges zárszámadási feleslegekkel.

— 1927-ben és 1928-ban, amellyel, hogy beruházásokra nagyobb összegeket irányzott elő a főváros, jelentkezett körülbelül 20 millió pengő zárszámadási felesleg, ami nagyban előmozdította a munkanélküliség elleni nehéz küzdelmet.

— Kétségtelen, hogy 1930-ban a munkanélküliség megsejtesében a főváros már nem vesz részt abban a mértékben.

mint azt éppen a zárszámadási feleslegek birtokában megtehette még 1928-ban is. Ily körülmények között a kormány gondjai a munkaalkalmak nyújtása, a munkanélküliség számának apasztása körül lényegesen megszorodnak, amivel számot kell vetnie a saját költségvetésének a méretezése során.

— A jelek szerint az inség növekedésben van és nézetem szerint

1930-ban a helyzetnek csak a rosszabbodását várhatjuk.

Bucharint élelmiszer-bevásárlóvá degradálták

Berlin, október 13.

— A Reggeli Ujság tudósítójától —

Bucharint, az orosz kommunizmus egykori mindenható vezetőjét és a kommunista internacionale volt elnökét száműzték Moszkvából. Száműzetése abban a formában történt, hogy kiküldték Novisibirsk szibériai városba, hogy ott a szakszervezeti szövetkezetek részére vezesse a bevásárlást.

Bucharin eltávolításával a jobboldali csoport ellen elhatározó lépést tett a szovjet mos-

Emiatt erősen kifogásoltam az 1929. évi költségvetésben megszavazott kerekén 1,3 millió pengő ingadozó teljes mellőzését. Az 1930. évi költségvetésben ennek az összegnek a visszaállítását kívántam. Mert kétségtelenül tévedés azt hinni, hogy az inségesek száma csökkent.

Azoknak, akiket a gondviselés nagy vagyonnal és szép jövedelemmel áldott meg, emberi kötelessége, hogy az inségesekkel a támogatást ne vonják meg.

természetesen csak azok fizessék ezt az adót, akik az inséget nem ismerik.

— Erősen kifogásoltam a költségvetésben talán nem is a szociális érzés hiányából, hanem az előre megállapított keretek szűkös volta miatt a tanácsnak azt a javaslatát, amely 1930-ra a szellemi szükségmunkásokra a multhban állandóan felvett 300.000—400.000 pengőre fedezetet nem mutatott ki. Ezt a kétségtelen hiányt hivatott pótolni az a javaslatom, amely

a szellemi szükségmunkások számára az 1930. évi költségvetésbe 500 ezer pengő felvételét kívánja.

— Altalában kívántam, hogy a közvetlen adókat, az egyenes adókat úgy munkálják ki, hogy azok

az igazságos adóztatás követelményeinek megfelelően.

ami azt jelenti, hogy

fel kell kutatni a sok eltöltött nagyvagyont és a rendkívül nagy jövedelmeket.

— Kimutattam, hogy amíg a kis teherbíróknak az utolsó pengő keresete után is le kell róniok az adót, mert hiszen egyszerűen a kifizető pénztáráknál levonják tőlük,

addig a havi 40—50 ezer pengős jövedelmek ennek a horribilis összegnek néha csak egyötöd része után adóznak.

— Szembehelyezkedtem a közvetett adókkal, amelyeket antiszociálisnak tartok, amilyenek

a fogyasztási és a forgalmi adó.

de kívántam, hogy azoknak eltörése esetén biztosítéka legyen a kisemberek, a fogyasztó közönségnek, hogy ezeknek az adóknak eltöréséből a közpénztárak jövedelméből elmaradó 40—50 millió pengő ne a közvetítő kereskedelem, ne az uzorások, hanem a szegény fogyasztó közönség javára szolgáljon és a piac minden vonatkozásában mint olcsóbbodás ténylegesen jelentkezzen.

Tuka megbetegedett

Prága, október 13.

— A Reggeli Ujság tudósítójától. —

Tuka dr. a pozsonyi fogházban súlyosan megbetegedett. A tőnéppárt kérvényt irt alá, hogy Tukát kórházba vigyék. A felelőbeszési bíróság Tuka perével csak jövő év februárjában foglalkozik.

Sajtó és közélet

Gömbös Gyulát néhány nappal ezelőtt nevezték ki honvédelmi miniszternek. Nyomban utána felujjongott a pesti sajtó együttese, amely ugyancsak más kísérő zenét adott esztendőkön keresztül Gömbös Gyula szerepelt mögüll. Emlékszünk, amikor ugyanazok a betűk, amelyek ma ujjongó táncot lejtének az új hatalmaság előtt, azzal vádolták meg, hogy gyilkosokat rejteget és hogy keze könyökig véres s hogy addig nem lesz rend, sem konszolidáció, amíg Gömbös Gyula el nem tűnik a magyar politika porondjáról.

Ez a jelenség nem lep meg senkit, csak jellemző világot vet arra a sajtóra, amely magát függetlennek, önállónak, határozott célnak nevezi s amely sajtó huszonegy óráról huszonegy órára egyenruhába öltözött vonul fel saját külön programjának fenntartásával. Gömbös Gyula megtanult a betűk mögé nézni, ismeri a sajtót, annak szellemét, rugóit és egész szerkezetét. Bizonyára megvan a maga helyes ítéllete, amelyet nem tud befolyásolni a betűk ujjongó táncra, tudja, hogy micsoda érzések és micsoda célok bujnak meg mögöttük.

Ez az aktualitás a maga brutalitásával elárulja és megméri a magyarországi sajtó hanyatlását és eljelmentelenedését. Ugyanaz a jelenség játszódik le a sajtóban, mint a politikában, a sajtónak mind kevesebb kapcsolata, mind kevesebb szála van a közvéleménnyel, amelyet már nem tud irányítani, nem tud formálni és nem tud vezetni. A magyarországi sajtó elvesztette közvéleményalakító erejét, a kapitalizmus, amely a sajtót mozgatja a maga hatalmának és a maga külön céljainak, további érdekeinek védelmében, nem hajlandó még a független vélemény illúzióját sem megengedni annak, akit ő táplál. Sablon és unalom önti el a lapok hasábjait, nincs egy merészebb hang, a gondolatoknak lapossága szinte fojtogat, szürke, unalmas, közömbös, uniformizált, szinte államosított egyhangúságu sajtó kísér a maga eszközeivel az eseményeket, lehetőleg úgy, hogy valódi véleménye ne legyen, hogy ne marcolhasson oda, a tömegek szívéhez, hogy ne legyen útjában senkinek, akinek hatalom van a kezében. Ahogy ezzel a parlamenttel nem lehet nagy célokat szolgálni és ahogy ez a parlament nem vet fel nagy gondolatokat, úgy a sajtó sem, egyiknek méretei azonosak a másik tényezőjééivel, nem különböznek egymástól semmiben: incidenseket intéznek el és pillanatnyilag felvetődött kérdéseken rágódva tengetik magukat egyik napról a másik felé, mintha a magyarság lelkéből kihalt volna minden érzelme és minden vágya az átalakulásnak, a reformoknak, az újításoknak. A parlament kezébe devalválódtak és elsikkadtak a legnagyobb programok és a legéletbevágóbb problémák. Ugyancsak sikkadnak el napról-napra a sajtó hasábjain, a kérdések, az unalom, az egyformaság és a laposság jellemzi minden betűjüket. Néha-néha megindulnak a műterlőkódések, amelyek mögött semmi sincsen, mint az alibi igazolás belső kis erőlködése, de valójában nem történik semmi, élik a tengődés szomorú életét és elvesztik hivatásukat.

Az irredenta kis adminisztrációvá devalválódott társadalom kezén: a revízió problémája is egyéni erőlködések posványába fulladt s a sajtó hiába erőlködik, hogy szárnyakat kössön e gondolat alá akkor, amikor magának sincs szárnya, nem tud a levegőbe segíteni semmit, csak unalomig egyforma papirostömegeket. A revízió lett volna az egyetlen kérdés, amely a közömbösségbe fulladó magyar társadalmat ki tudta volna segíteni abból a mélységből, ahová a konszolidáció taszította, azonban ezt is szétparcellázta, vagy pontonként eladogatta a körüti sajtó, amelynek nincs se mozgó, se állító ereje. Rothermere lord személye körül sajtókülönítmények helyezkedtek el és rajta keresztül akarják érvényesíteni a maguk felfogását, talán helyesebben a maguk külön érdekeit. Akut erőlködések, elaggott célok és valami elszomorító önféltetés jelentkezik a revíziós kérdés kisajátításán keresztül, a revízió, a sajtópropaganda és sajtóteremtés eszköze züllik annak az újságrendszernek a kezén, amely működésével, létével és egész beidégzettségével egyik okozójává vált annak, hogy ma revízióra van szükség.

Igy fest a magyar közélet a parlament kapunyitása előtt s amikor felvetődik a kérdés, hogy vajjon mit vár a közvélemény ettől a politikától, ettől a berendezkedéstől, nyugodtan meg lehet adni a választ: semmit. Semmi sem történik, minden megy a maga útján előre, a napi kérdéseket elintézi, a személyes csatákat lebonyolítják, az ötvenszázalékos kiegyezés és a kompromisszum szelme kiegyenlíti a látszólagos ellentéteket is, a sajtó ugyanúgy kullog, mint a parlament, de valahol mégis csak forr és erjed a jövőndő, valahol kell, hogy készüljön valami, mert a semmi művészetével még sem lehet elintézni egy nemzet sorsát, egy társadalom jövőjét, legfeljebb a politika naponként felvetődő kis kérdéseit.

A közélet és a sajtó kapcsolata ugyancsak lezsugorodott személyes szolgálattá. A magyar sajtónak mégis csak van valamelyes múltja s ez a múlt sehogy sem hasonlít a jelenhez. Akkor, amikor személyes szolgálattá devalválódik a köz és a célok szolgálata, a sajtó megszűnik a közélet tényezője lenni: üzleti vállalkozásokká fakulnak az újságok és elorválnak a sajtó érzékszervei, amelyeknek az igazi problémák és a létbevágó nagy kérdéseket kellene felfognia. Zsibbadt felfogással, halott közélettel, taktikába bicsakló napi politikával vajjon hová visz az út?

Az ősi magyar szellem és a tradíció fenntartásáról beszélt Gömbös Gyula

Iskolaavatás Abádszalókon

Abádszalók, október 13.

Az abádszalóki református egyházközség négy tantermes, tanító-lakásos, modern, higiénikus és rádióval is felszerelt népiskolát épített. Az intézetet vasárnap avatták fel. Az avatónapságra leutazott Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter. Gömbös Gyula honvédelmi miniszternek, a kerület képviselőjének kíséretében. A miniszterek Almássy Sándor főispán kíséretében fogadókön mentek át Abádszalókra. A község bejáratánál, ott, ahol a legenda szerint Thonuzoba bessenyő vezér és felesége vannak eltemelve, Horváth János községi főjegyző nagyobb küldöttséggel várta a minisztereket.

A menet a református templom elé vonult, ahol Török Imre esperes és Herczegh Béla egyházmegyei főgondnok, országgyűlési képviselő, fogadták és üdvözölték az érkezőket. Ezután istentisztelet volt a templomban, majd presbiteri diszgyűlést tartottak.

A diszgyűlés után a miniszterek és kíséretük megtekintették az új iskola termeit.

Délben a község polgársága az egyik tanteremben gyűlt össze, hogy meghallgassa a miniszterek nyilatkozatát. Klebelsberg Kunó grófot Herczegh Béla országgyűlési képviselő, Gömbös Gyulát Szappanos Károly lelkész üdvözölte.

Ezután általános figyelem között mondta el beszédét Gömbös Gyula. Hálával köszönte meg az üdvözlő szavakat. Hangsúlyozta, hogy amit a maga részéről a kerületért tett, azt nemcsak képviselői kötelességből tette, hanem azért is, mert félt gondallal kívánja előbbre vinni ennek a szünmagyar vidéknek kulturális és gazdasági helyzetét. Majd arról beszélt, hogy

a régi magyar szellemet fenn kell tartani a mai életben is.

A modern élet — mondotta — a repülőgépek, a rádió és a villany korszaka. Ebben az életben csak rendszeres megszervezettségben lehet egy nemzetnek felvenni a küzdelmet. Belekapcsolódva az egyik szónok beszédébe, hangoztatta, hogy

nem szabad elfelejteni Thonuzobát, az ősi magyar szellemet

és a tradíciót, nem szabad elfelejteni a hét vezért, az Árpádok szellemét,

hanem alkalmazni kell a mai élet alakulásához. Örömmel látja, hogy Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter felismerte ezt a szükségessérséget és ebbe az irányba kívánja terelni a magyar ifjúság nevelését.

Jól tudja, hogy sokan járnak kelnek most az országban és az ellen a politikai rendszer ellen izgatnak, amelyet a kormány képvisel. Lehet valami igazságuk abban, hogy ma nehéz a gazdasági helyzet, nehezen lehet a mezőgazdasági terményeket értékesíteni. Azonban azokat az eszméket, amelyekkel egyesek a gazdasági bajokat garnirozzák, vissza kell utasítani.

Ez a köret nekünk nem kell többé.

Erre a nemzet egyszer már súlyosan ráébredett.

A nagy éljenzéssel fogadott beszéd után Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter szövezt a közönséghez, változva kulturpolitikájának méltó irányelveit.

— Öt ezer iskolát és tanítói lakást építünk szerte az országban. Egyik-másik helyen azt mondják, hogy az iskolák a miniszter áldozatkészségéből készülnek. Én ilyenkor mindig tiltakozom, mert véleményem szerint nincs miniszteri áldozatkészség. A miniszter ezután utalt a kulturpolitika felelősségére.

— Ha elhibázzák a pénzügyi vagy gazdasági politikát, a bajok rögtön mutatkoznak.

Ha azonban a művelődési politikát hibázzák el, akkor azt nem is lehet egyhamar jóvátenni.

Én nem a mának és a holnapnak dolgozom, hanem dolgozom a jövő nemzedéknek.

Végül utalt arra a miniszter, hogy jó egyetértésben kíván működni a honvédelmi miniszterrel.

Az abádszalóki avatónapság után a miniszterek Kiskunhegyesre mentek, ahol Klebelsberg Kunó gróf rövid, bensőségteljes ünnepség keretében lerakta az épülő római katolikus elemi iskola alapkövét.

A kultuszminiszter ezután autón Debrecenbe ment, míg a honvédelmi miniszter visszatért a fővárosba.

Garami Ernő és Buchinger Manó

csütörtökön este érkeznek Budapestre

A szociáldemokrata párt a határon fogadja a hazatérő emigránsokat

— A Reggeli Ujság tudósítójától —

Alig történt meg a pertörölés Garami Ernő és Buchinger Manó ügyében, a szociáldemokrata párt máris megtette a szükséges intézkedéseket a két emigráns hazajövetelének előkészítésére. Győrkei Imre országgyűlési képviselő Bécsbe utazott és a csü-

törtök este Budapestre érkező vonattal együtt jön haza Garami Ernővel és Buchinger Manóval.

A hazatérő emigránsokat már az ország határánál, Hegyeshalomnál üdvözlik és Móms Illés, a szociáldemokrata parlamenti frakció titkára köszönti őket.

A francia kormány a Young-tervezet megvalósítása előtt nem üríti ki a Rajna-vidéket

Longeville, október 13.

Maginot gyarmatügyi miniszter résztvett a longevillei hősök emlékművének felavatását követő lakomán. Felszólalásában újra hangsúlyozta, hogy amikor a Rajna-vidéken állomásozó francia csapatok visszavonását bizonyos feltételeknek rendelték alá, akkor természetesen

hogy a Rajna-vidék kiürítésére csak akkor kerülhet sor, ha ezek a feltételek már teljesültek.

Bizonyos vagyok benne — mondotta, — hogy érdekeink igazi megvédésének egyetlen eszköze az egy-

katonáinkat mindaddig a Rajna mellett hagyjuk, amíg a Young-tervezet nem válik valósággá.

A belügyminisztérium tizenhat milliárd miatt megakasztotta az iskolán kívüli népoktatást

A jegyzők miniszterközi bizottságra szeretnék bízni a felügyeletet

— A Reggeli Ujság tudósítójától. —

Néhány év óta nem volt jogos a vád, hogy a magyar falu népe kultúra nélkül marad. Tul az elemi iskolán is gondoskodtak műveléséről: megtanították a modern mezőgazdálkodásra, a négy alpművelésen túl való matematikára, könyvtárak álltak rendelkezésére, a kulturházak megismertették vele a modern élet legfontosabb dolgait és tanulásra csábították az analfabétákat. Nyolc év előtt, 1921-ben kezdődött az akció a magyar falu kultúr színvonalának emelése és e nyolc év alatt az *Iskolán kívüli Népoktatási* bizottság, amely a tanfolyamokat az ország valamennyi községében megszervezte, csodálatos eredményt ért el.

Óriási eredményt ért el annak ellenére, hogy

e hatalmas célra a kultuszminisztérium mindössze negyvennégyezer pengőt tudott mozgósítani. A tanfolyamok fenntartására szükséges összeg többi részét a községek fedették a pótdából.

Nyolc év alatt a falu népe rá szokott a kultúrára: olvasott, tanult, művelődött, a közeljövő peremén már láthatóvá magasodott a cél, hogy a magyar falu népe kultúrában egy színvonalra jusson a nyugati népek földműveseivel és ekkor *váratlan és megdöbbentő fordulat történt.*

A községek számadásainak átvizsgálásakor rájött a pénzügyminisztérium, hogy a községek *mintegy tizenhat milliárdnyi összeget a törvényben elő nem írt célra használtak föl.* Tudták és látták, hogy a tizenhat milliárd az iskolán kívüli népoktatás céljait szolgálja, de *elég volt a formahiba és nekiálltak,*

hogy kitékerjék a gyönyörűen viruló intézmény nyakát.

A pénzügyminisztérium intervenciójára a belügyminisztérium bizottságot alakított, ez a bizottság megindult az ország községeibe

és azzal a megdöbbentő jelentéssel tért vissza, hogy az *iskolán kívüli népoktatás* főleges.

Ennek a jelentések alapján azután a belügyminisztérium *utasította a községeket, a jövőben nem szabad felhasználniok a pótdát az iskolán kívüli népoktatás céljaira.*

Ez a rendelkezés természetesen lehetetlenül teszi a további működést és az ország tizenöt községében az *iskolán kívüli népoktatás* máris megszűnt és *fenyeget az a veszedelem, hogy megszűnik az ország valamennyi községében is.*

A belügyminisztérium rendelkezése a lehető legalkalmatlanabb időben jött: az őszi munkálatok befejezésével, amikor a falu népének lett volna ideje, hogy tanuljon és művelődjék.

Rejtélyes azonban, hogy a bizottság mire alapozta véleményét, amelynek alapján a belügyminiszter meghozta a tiltó határozatot.

A falu népe megszerette az új intézményt. Az első évek természetesen huzavonája után, amikor a gyakorlat meggyőzte őket az új intézmény rendkívüli hasznosságáról, a községek vezetői lelkesedve járultak a maga pótdát részével az intézmény fentartásához. A falu népe a belügyminisztérium rendelkezése ellenére is ragaszkodik az *Iskolán kívüli Népoktatás* fentartásához és

az ország jegyzői és tanítói delegációiban keresik föl a

pénzügyminisztert és a belügyminisztert és kéri a rendelkezés visszavonását.

Ezzel kapcsolatban *Koncz János, Csepel község főjegyzője, aki a jegyzők mozgalmának országosan ismert vezetője, a következőket mondotta a Reggeli Ujság munkatársa előtt:*

— A jegyzők november 12-én közgyűlést tartanak Budapesten. E közgyűlés elé határozati javaslat kerül, amely kéri, hogy a kormány törvényesen rendezze az *iskolán kívüli népoktatást.*

Idáig az egyes vármegyék szabták meg, hogy a községek milyen összeggel járuljanak az iskolán kívüli népoktatás költségeihez és ez természetesen különböző és káros egyenlenségekre vezetett. A határozati javaslat kéri fogja még, hogy

az *iskolán kívüli népoktatás* legfőbb felügyeletét miniszterközli bizottság vegye a kezébe

és kéri egyben az erős, nemzeti agitáció megvalósítását.

— A határozati javaslatot elfogadása után deputáció viszi az egyes miniszterekhez.

Az *Iskolán kívüli Népoktatás* üdvös működésére éppen ez a küldöttségjárás a legjellemzőbb: a kultúra, a tudás lom és cifraszám volt valaha a nép szemében és nyolc év alatt az *Iskolán kívüli Népoktatás* annyira megszerettette velük, hogy most deputációban járnak utána.

A falu népe tudja már, hogy a tudásra szükség van és a belügyminiszternek is be kell látni, hogy *nyolc millió magyar kultúrájának emelése megéri az évi tizenhat milliárdot.* Nem pengőben, csak koronában.

Es öt év óta szűnt meg a hagyományos harmónia a tanács és a kormányhatalom képviselője között.

Öt év óta folyik az aknamunka minden ellen, ami szépet és nagyot a főváros alkotott. *Mert alkotni öt év alatt nem alkotni semmit, — ha csak a Szent István-napi dunaünnepélyeket nem nevezzük alkotásnak.*

De különben is, a „tárgyalási anyag” egész szerkezete elárulja, hogy az nem jószág, nem kodifikátor munkája.

Olyan lehetetlen és nevetséges rendelkezések vannak ebben a „mesterműben, amelyeket még Timbuktuiban sem engedne meg magának egy törvényhozó.

Ime egy-két kiragadott példa: — A főváros „állandó közlekedési eszközt” tartozik a főpolgármester rendelkezésére adni.

Ilyen rendelkezésnek törvénybe való iktatása nemcsak illetlen és méltatlan dolog Budapest kommunálisával szemben, de egyszerűen nevetséges.

Hiszen a főváros 1872 óta mindig rendelkezésre adott a főpolgármesternek egy „megfelelő közlekedési eszközt”. Sőt. A mai tanács még tovább ment az udvariasságban. *Papanek* miniszteri tanácsos urnak, a főpolgármester ur pénzügyi szakértőjének is rendelkezésére adott egy autót, amelyet a tanácsos ur jó

egészségben használna is. Ezen elenőrzi, hogyan takarékoskodik a főváros.

Egy másik példa: a „főpolgármester a főváros érdekeinek szószólója a kormánynál”. Ilyesmit borközi állapotban el lehet mondani egy banketten,

de kodifikációs munkában ilyen axiómák nevetségesen és komolytalanul hatnak.

Es általában: annyi tudatlanság, rosszindulat, rövidlátás nyilvánul meg az egész szövetségben, hogy az embernek önkéntlenül a *denevér bosszúja* jut eszébe.

Azután a főpolgármester fizetése. Az is egészen különösen hat. A főpolgármester fizetését az állami költségvetés keretében állapítják meg ugyan (a *fizetési osztályról nem történik említés*), de az államhatalom boldog és feljuthatalmu és minden felelősség nélküli képviselőjének *legelőbb(!) akkora képviselői pótlék jár, mint a polgármesternek.* Legálább akkora, de lehet, hogy nagyobb — a főváros zsebéből. Mi ez? Kinek a fejében született meg ez a torz gondolat? A végrehajtó hatalom minden hatalommal felruházta képviselőjét és — a fővárosban fizetetti a képviselői pótlékot, amelynek nagyságát is megszabja.

Ez a javaslat, bármit mondjanak is, Ripka Ferenc tanácsadása és utmutatása mellett és az ő testére szabva készült.

Es ennek a javaslatnak *Ripkával egyetemben el kell buknia.* Ripka öt esztendő alatt sokszor bebizonyította, hogy nem alkalmas annak a közjogi állásnak a betöltésére, amelyre vállalkozott. Öt év alatt annyi kudarcra érte, — a *polgármesterválasztásról nem is szólván,* hogy ha annyi önértet lett volna benne, mint egy cserebogárban, már régen lemondott volna állásáról. Nem tette. Sőt folyton azt hangoztatja, hogy ő az egyetlen ember, aki a kormány osztatlan bizalmát bírja.

Ezt a legendát kénytelenek vagyunk eloszlatni.

Az egységes párt egyik igen tekintélyes, miniszterséget viselt tagja mondotta előttünk, hogy amikor a miniszterelnök előtt szóváltotta a főpolgármester kudarc-halmazát, *Bethlen István gróf* azzal felelt, hogy

nem kritizálni kell, hanem vállalkozni az állás betöltésére és egy nap alatt minden elintéződik.

Az illető ur azonban teljes tisztelettel elhárította magától ezt a megtiszteltetést. Ez ugyebár nem a nagy és feltétlen bizalom mellett szól.

De bármi történjék is, ebből a tárgyalási anyagból nem lehet és nem lesz törvény. Nem mint-ha minden rendelkezés rossz és elhibázott volna, hanem, mert az egész munkán az *autonómia* megszüntetésének és a polgárság letörésének zagyva összevisszasága vonul végig. Ennek az ugynevezett tervezetnek — a polgárság nézőpontjából — szinte szerencséje az az abszurditás, amelyik majdnem minden pontjából felénk kiált. És nem lehet ebből a javaslatból — vagy minek nevezik most — törvény azért sem, mert Budapest polgársága nem süllyedhet olyan mélyre, hogy *egy ember kedvéért törje,* hogy végigtapossan rajta az államhatalom mindent eltipró ereje.

Es ellen a javaslat ellen írtó és kíméletlen harcot hirdet mindenki és ebben a harcban mindenki elbukhatik, csak a polgári gondolat nem.

Elszánt harc indult meg Ripkának az autonómiát megsemmisítő javaslata ellen

A főváros polgársága egy táborban

— A Reggeli Ujság tudósítójától. —

A székesfőváros törvényhatóságának szerdai közgyűlésén tudvalevően elementáris erővel robbant ki az a felháborodás, amelyet a készülő fővárosi törvény Budapest polgárságából kiváltott. *Ripka lemondását követelték a közgyűlésen,* mert neki tulajdonítják azokat a lehetetlen és az autonómiát teljes pusztulással fenyegető rendelkezéseket, amelyekből csakugy homzsig az azóta ismeretessé vált törvénytervezet vagy — amivé a hirtelenében lángrobbant szenvedelem hatása alatt ledegradáltak: — a *tárgyalási anyag.*

Ripka, akit nagyon megtört és megviselt a szerdai közgyűlés, most *elhárítja magától az apaságot,* amelyet — ugylátszik — senki sem akar vállalni. Nem tudjuk, ki követte el ezt a „tárgyalási anyagot”, de a formából és a szövegből, amelyben ez a szörnyszülött javaslat jelentkezik, egész bizottsággal arra lehet következtetni, hogy *Ripka*

főpolgármester igenis döntő befolyással irányította azt a kezét, amely azután formába öntötte a tervezetet. *Ez a tervezet nem a józan megfontolásból, nem a főváros iránti szeretetből, nem is a polgárság megbecsüléséből fakad.*

Ebben a tervezetben a bosszu líheg, az irigység agyarkodik, a rosszakarat vigyorog, a hatalomvágy tombol, az ostobaság ordít és a gyűlölet szikrázik.

Ez a bosszu „tárgyalási anyag” olyan hallatlan merénylet a polgári önértet, a szabad rendelkezési jog, a fővárosi autonómiaja, közgyűlése, polgármester s tanácsa ellen, amely az elkeseredésnek, a megdöbbenésnek és az elszántságnak könnyen robbanó magvát hordja magában.

Öt évvel ezelőtt került Ripka a jól dotált gázgyári vezérigazgatói székbe előbb a fővárosi kormánybiztos, majd főpolgármesteri székébe.

Engedjék kitermelni a MacDonalldokat és a Hendersonokat...

A szociáldemokraták népgyűlése a Tattersallban — Csatlakozásra szólították föl a polgárságot

— A Reggeli Ujság tudósítójától —

A szociáldemokrata pártnak vasárnap délelőttre hirdetett népgyűlése a szokásos külsőségek közt zajlott le. Az uccákon kettős rendőrjárat, a Baross-téren és más helyeken lovas- és gyalogos kísérség, a Tattersall felé vezető úton pedig embergyűrű, amely lassan kigyózik előre az őszi verőfényben. Mégis a szemlélő úgy érzi: valami szordinó fogja le az egészét, a felvonulást, a gyűlésre való készüldést és — ahogy később kiderült — magát a népgyűlést is.

Reggel szűkszavú híradás jelentette, hogy Garami Ernő, Buchinger Manó és Weltner Jakab ügyében pertörítés történt.

Talán ettől lett olyan esőndes a mára összehívott népgyűlés. Olyan esőndes, hogy a meggyötört polgárság százszor hangosabban tudott volna rendezni, ha őt invitálják a Tattersallba!

A nagy csarnok előtt pár száz ember sütkérezik. Négy tölesterből dől a zene, hogy szórakoztassa a várakozókat. Benn a csarnokban hangpróbát rendeznek. Próbaszónoklatokat tartanak a mikrofon előtt és figyelik, mennyire visz a hangerősítő. Itt is kísérleteznek egy-egy gramofonlemezrel, sajnos, a legdivatosabb slágerek megbuknak, mert a tömeg még a „Pardon sennórát” is lepisszeget. A hangpróbát vezető mentegetőzik is:

— Ez nem kíván vöktrojt lenni. Mindössze a hangerősítőket vizsgáljuk.

Egy-egy csoport a régi gyűléseken bevált nagy, pirosbetűs feliratokkal vonul a csarnokba.

— Ide az általános, titkos választójoggal!

Bőrsapkás, viharszíjas rendezők állítják sorba az embereket. Lassan megteelik a hatalmas csarnok. Lehetnek négyezren. Nőt alig látni. A szóközi emelvényhez közel a józan elem, hátul a hangosabbak. Vékony gyerekhangon sívít föl:

— Munkánélküli segélyt követelünk!

Azután:

— Engedjék haza az emigránsokat! Eljén Garami!

Ez a rész ma még nem olvasott újságot. Az is lehet, hogy egyáltalán nem olvas.

Féltizenegy felé megjelenik a pódiumon: Farkas István, Peyer Károly és Propper Sándor. A rendőrség részéről dr. Gáger János főtanácsos két rendőrségi gyorsíróval.

Elsőnek Farkas István országgyűlési képviselő lép a mikrofon elé.

— Mielőtt tulajdonképeni napirendünkre térnénk, — kezdi — rá akarok mutatni arra, hogy az emigráció likvidálása körül megtörtént az első lépés...

— Paktum! — zúgja a hátrább elhelyezkedett kórus.

— Garami Ernő, Weltner Jakab és Buchinger Manó — folytatja a szónok — ismét visszatérhetnek a körünkbe és folytathatják a munkát.

A terem közepén pirosbetűs vázonszöveget nyújtanak a magasba. — Le az emigráció árulóival! Le Garamival!

A szalag gyorsan eltűnik. Az emberfal megmozdul azon a tájon, de a tribünről csak annyi látszik, hogy valami kifelé lendül a csarnokból. Egy fiatal suhancot adnak kézről-kézre, mint a falusi tüzeknél a vödöröt. Egy perc alatt kűnn van a csarnokból.

Farkas István áttér a napirendre.

— Az elmúlt esztendőben két szerv működött hibátlanul: az adóprés és a esendőr. A miniszterelnök...

Óriási zaj, a szónok megáll. — Az elmúlt időben — folytatja a zaj elültével — a közigazgatásnak az a része működött eszupán, amely a népet megfektözi. A bajok megnövekedtek, de a közigazgatás iparkodik a bajokat elfojtani.

Vonaglik az egész ország, a kormány nem mozdul, sőt újabb jogfosztásra készülődik a miniszterelnök...

Ujra felesattan a fülsiketítő lárná.

— Magyarországban be kell követhetnie a kormányváltozásnak. Likvidálni kell az ellenforradalmat. Föl kell építeni a demokratikus berendezkedéseket.

— Olvastuk a polgári lapok vezércikkeiben! — kiáltják hátulról. Farkas István elhagyja a helyét és Peyer Károly lép a mikrofon elé.

— Néhány nap előtt résztvettem — kezdi — a bécsi szocialista kongresszuson, de ott miattunk nem kellett a várost ostromállapotba helyezni. Miért félnek itt a véleménynyilvánítástól? A jövő héten összeül a parlament, kell, hogy ebben az időben a szavunkat hallassuk. Szászor rámutattunk arra, hogy a rendszerváltozás elkerülhetetlen.

A legfelsőbb helyről felszólítottak, hogy ne különítsék el magunkat a polgárságtól.

Mi úgy tudjuk, hogy minket rekeszenek ki és nem mi a polgári elemet. A kormány politikája két pilléren nyugszik: az egyik az angol konzervatív párt, a másik a faszizmus. Az egyik immár a múlté, a másik annyit sem ér, mint egy kifujt tojás.

Peyer azután a gazdasági helyzettel foglalkozik. A jövedelmeket megesszi az adminisztráció, a termelő munka számára semmi sem marad. Egymásután zárják be a gyárakat és a kereskedők üzleteit. Minisztériumokra újabb emeleket huznak, disztermeket rendeznek be.

Soha annyi esendőr, rendőr- és pénzügyőri laktanya, soha annyi templom nem épült, mint most.

Ugyanakkor a tudóvész és a gyermekhalandóság veszedelmesen növekszik.

Ismét felzúg a tömeg: — Mindet tudjuk már a polgári sajtóból!

Peyer a mezőgazdasági munkásság szomorú helyzetét eseteli. A népet a nyomor arra kényszeríti, hogy olesón kótyavetyélje el a termékeit. Rettenetes a kamat, amit a kölesőnre szoruló mezőgazda fizetni kénytelen.

A Pénzügyügyi Központ legutóbbi ülésén kimondták, hogy aki tízenyolc százaléknál több kamatot szed, azt ki kell zárni. Hát tud a gazda tízenyolc százalékot fizetni?

Sorra veszi a bajokat az ipar terén.

Hátul megúnják a számokat és felharsan ritmikusan:

— Munkát, kenyeret! Peyer néhány pillanatig némán néz le a tömegre, aztán folytatja:

— Tízévi reakciós kormányzás ezt tudta produkálni, pedig senki se zavarta őket a kormányzásban. Készéges parlamentjük mindent megadott, amit kértek.

A türelmetlen elem röpecdülakát kezd dobálni, mire megismétlődik az előbbi jelenet: két ifju kirepül.

— A mai képviselők nagyrésze régen elvesztette a függetlenségét, — folytatja Peyer — mert vagy köztszítviselő, vagy bankember. Mind a kettő erősen függ a kormánytól.

Ebben az országban csak néhány száz ember keres. Az alacsony munkabér és a magas labkér hazája ez!

Rátér az általános, titkos választói jogra, amely nem szocialista követelés. Mindenütt megvan, Oroszországot kivéve. A helyzet a nyílt választási rendszer mellett tarthatatlan.

A képviselő nem a választóinak felelős, hanem annak a tényezőnek, amelyek megválasztását közzöni.

Ez magyarázza az óriási korrupciót. Mindenben csak azt keresik, hol van valami venni vagy eladni való. Az antik órától a gyufáig ez a nagy szempont. A komisz bakát lészórmátrára fektetik, ha ezen keresztül lehet.

Megszindták idegen pénzén az elektromos központot Bánhidán, amelyek nincsen fogyasztója, mert a fővárost ellájják a maga jó telepei, a vasut elektrifikálása pedig a jövő zenéje.

Ilyen belső berendezkedések mellett senki se várja egy revíziós mozgalom sikerét. A künnrekedt magyarok az ilyen gazdálkodásba nem vágnak vissza.

— A polgárság szervezetlen — végzi a beszédét — és tétlenül nézi az eseményeket. Lehuzza a rollót, fut-jóhoz a váltója miatt, beugrik a Dumába, de arra nem gondolt, hogy az a rendszert szervezkedéssel megadotttassa. Mi ismételtet felajánlottuk a polgárságnak, hogy fogjunk össze...

Megint felzúg az ellenzék: — Paktum! Nem kell! Külön fogjuk megcsinálni!

A nagy zajban Peyer Károly helyét Propper Sándor foglalja el.

— Jó keményen — ordítják alulról. — Halljunk már valamit!

Propper az új vármegyei választásokkal kezd a beszédét. Higadttan indul, de csakhamar fel-szívja a hangja:

— Az új törvény szerint háromszáz dolgozó ember fog föl-érni egy gazdaggal. Vissza-hozzák a virilizmust.

Ennek a törvénynek minden be-tűje azért iródott, hogy a dolgozó embereket kiszorítsa a közügyek-ből. Az önkormányzati törvény-nek méltó párja az, amelyet most Budapest számára készítenek elő. Az albérlőnek nincs szavazati joga...

Fülsiketítő lárná.

— A lővészárkokban nem vol-tunk albérlők. Ott a mi ne-vűnkre szólt a lakás!

— Erre a szakaszra — folytatja Propper — erre a szakaszra mon-dja a budai borozó asztallársasá-gok feje, Ripka főpolgármester ur, hogy a polgárság érdeke. Ha ez a tervezett törvényvé válik, Budapest-nem lesz más, mint Allah, a belügyminiszter és Ripka, az ő prófétája.

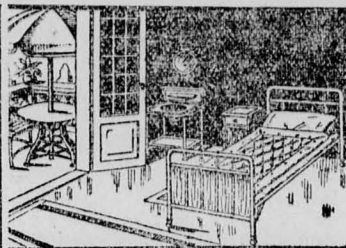
A belügyminisztert ki kell ráz-ni ebből a naivitásból...

A rendőrfőtanácsos a szónokhoz hajlik:

— A belügyminiszter ur szem-lyét tessék kihagyni...

Felzúg a csarnok. Kezek emel-kednek a levegőbe, mindenki ordít.

— A hatóság tisztelt képviselője ne izguljon, — sivitja Propper —

VASBUTOROK HAIDEKKER

Üllői-ut 48. 94. Fiók: Fiumei-ut 3.

nem bántom a miniszter szemé-lyét, de objektív kritikát akarok gyakorolni.

Rátér arra a kijelentésre, amely a kormányzó beszédében hang-zott el.

— Azt kívánják tőlünk, hogy produkáljunk MacDonalldokat és Hendersonokat. Hogyan, ha nem engedik őket kifejlődni?

A Hendersonok itt vannak a tömegben, csak engedjék őket érvényesülni.

Mi is reklamálunk: hol vannak az angol államférfiak? Gróf Bethlen István kormányzása alatt egyre kevesebb lesz a jog.

A rendőrfőtanácsos ismét mér-sékletre inti a szónokot. Propper befejezi a beszédét.

— Ebben az önvédelmi harcban el kell menni a konzekvenciák legvégső levonásáig.

— Ki az uccára! — hallatszik a terem közepéről.

Farkas István lépett ezután a mikrofon elé és arra kérte a népgyűlés résztvevőit, hogy a leg-nagyobb esőndben oszdljanak szét.

Az emberek megindulnak a ki-járatok felé.

— Ezért kár volt idejönni, — elégedetlenkedett egy hajlotthátu, sovány ember — a muri, ami volt, az is csak olyan dímuvi volt.

— Paktum, — legyint egy másik és ragyujt egy elszenesedett sziv-vegre.

A lengyel lapok kémkedéssel vádol-ják a varsói szovjet-követséget

Varsó, október 13.

— A Reggeli Ujság tudósítójától. —

A lengyel sajtó a Beszedovszky-botrányral kapcsolatosan nagy le-leplezést közöl a varsói szovjetkövetség viselt dolgairól. Megalla-pítják, hogy a követség épületét Moszkvából érkezett építésmér-nőkkel teljesen újjáépítették. Páncél-ajtókat és páncéltermeket építet-tek, ezekben mikrofonokat helye-ztek el, amelyek segítségével kihall-gatják a szomszédos termekben fo-lyó beszélgetéseket. Leleplezi a lengyel sajtó, hogy a szovjettszít-viselők, akik Lengyelországba ér-keznek, minden egyes alkalommal fényképfelvételeket készítenek, kü-lönösen a hidakról, vasútvonalak-ról, katonai épületekről s ezeket a felvételeket a követségen hívják elő és a levéltárban raktározzák el.

Németország hétfőn dönt a gyufamonopólium dolgában

Berlin, október 13.

— A Reggeli Ujság tudósítójától. —

A svéd tröszttel ma folytatták a gyufamonopólium dolgában való tárgyalást, új javaslatokat terjesz-tettek elő s hír szerint a döntés hétfőn megtörténik.

A birodalmi pénzügyminiszte-rium még nem foglalt végleg ál-lást a gyufamonopólium dolgában s újabban azon gondolkodik, hogy ne inkább a sör, vagy dohánymo-nopóliumot vezesse-e be.

Wekerlét okolják a gazdák a hosszulejáratu hitel késése miatt

A huzavona megakasztotta az építkezést

— *A Reggeli Ujság tudósítójától* —
Csütörtökön délután a kormány egyik tagjának jelenlétében szűk körű megbeszélést tartottak, amelyen megvitatották a mai magyar közgazdasági helyzet megoldásának lehetőségeit. Az eredményt az egyik résztvevő a következőkben vázolta munkatársunk előtt:

— A külföldi tőke beözönlése ellen akár rövid, akár hosszulejáratu kölcsönök alakjában a Nemzeti Bank vezetősége óvást emelt. A jegybank álláspontja teljesen indokolt, mert

a külföldi tartozások kamatszolgáltatása erősen rontja amegy is deficitet kereskedelmi mérlegünket és később súlyos bajok forrása lehet.

Ezért hangsúlyozta a Nemzeti Bank elnöke ismételtén, hogy külföldi kölcsönt csak abban az esetben tart megengedhetőnek, ha a kölcsönt termelési célra fordítják, ha a külföldi hitel új értéket termel — Ezt az álláspontot nem lehet megtagadni. Ez

a pengőérték állandóságának kérdése.

Nagyobb baj, hogy ezt az elvet megerősítette a nemzetközi pénzpiac feszült helyzete. Ma jóval kedvezőbb a külföldi kölcsönre való hitátás, mint ezelőtt 1—2 évvel. Ez is gondolkodóba ejti a felelős vezető-

ket. Remélik, hogy enyhül a feszültség és hamarosan lehetővé válik az újabb kölcsön-felvétel.

— A közvélemény nyomása alatt a kormánynak tennie kell valamit. Különösen

a gazdák veszik rossz néven, hogy Wekerle tavasszal nem vitte dülőre az amerikai kölcsönt.

A Kiszirtokosok Földhitelintézetétől kezdve, amelynek több mint tízmillió dollárnyi megszavazott, de nem folyósítható kölcsöne hever a tárcájában, föl a legnagyobb intézetekig, várják a külföldi tőkét, amely — nem jön. De nem is jöhet, mert az egyes bankok külön tárgyalásait a kormány letiltja.

A kormánynak kellene a leggyorsabban megoldania ezt a kérdést egy nagy kölcsönakcióval.

Nem szólva a Máv beruházási kölcsönéről és a főváros üzemei kölcsönös szükségletéről, a birtokok egymásután újra kerülnek, ha megfelelő hitel nem siet a segítségükre.

— Nehézséget okoz az is, hogy az építkezés megakadt. A Községi Takaréknak az esedékes kölcsön-része szintén várnia kell, mert az angol piac feszültsége nem engedi a folyósítást.

az átalakításokat annak bizottsága rendelte, de a kultuszminiszterium nem hajlandó erre, megmarad azon az álláspontján, hogy Csepel község nem az előirt terv alapján építette a négy iskolát és ha kára származott belőle, egyedül a község

felelős érte.

Annai bizonyos, hogy Csepel község nem kívánta az átalakításokat, az is bizonyos, hogy a száztizenkét ezer pengőre fedezete nincsen, kérdés, hogy a bajba jutott törekvő községen ki fog segíteni.

Gömbös Gyula honvédelmi miniszter a tisztikar szociális helyzetéről

— *A Reggeli Ujság tudósítójától* —

Az autó indulásra készen áll a miniszterium kapujában. Gömbös Gyula honvédelmi miniszter kerületébe készül. Három órakor kell indulnia — és háromnegyed-háromkor még egy lengyel tisztí küldöttség tisztelgését fogadja. Reggel nyolc óra óta szakadatlan munka: tárgyalás, fogadás, intézkedés; magasrangú tisztek, civilek, képviselők jönnek-mennek; egy perenyi megállás nincsen és a Gömbös mellé beosztott vitéz Szabó László százados, Bernáth László dr. és vitéz Vass Elek — mintha új gazdájuk hidegvére, nyugalma őket is megszálta volna — kedvesen, finoman, udvariasan állanak a sok-sok látogató rendelkezésére.

Tíz perc hiányzik három órához, amikor Gömbös Gyula mosolyogva kilép dolgozószobájá ajtaján.

— Majd utközben — mondja —, mert különben soha el nem jutok. Pedig még ebédelnem is illenék.

— Kegyelmes uram, miniszter-ségének két napja óta már annyit és olyan sokoldaluan nyilatkozik, hogy számunkra már alig maradt kérdés.

— Mégis, mit akarna tudni?

— Mit szándékozik tenni kegyelmesség a tisztikar szociális helyzetének javítása érdekében?

Gömbös Gyula egy pillanatra

megáll és minden szót hangsúlyozva felel:

— Ebben a kérdésben én igéretet nem teszek.

De aki engemet, gondolkozásomat és a tisztikarral szemben való érzéseimet ismeri, az tisztában lehet azzal, hogy ezen a téren is meg akarok tenni mindent, amit emberileg, a mi kis, de nagyszerű hadseregünk fegyverezett és kitűnő tisztikara érdekében tenni lehet. Nekem egyetlen célom van: a honvédséget fejleszteni, óvni és építeni azt a megalakult nem ismerő hazafias szellemet, amely nélkül nemzeti hadsereg nem létezhetik.

— Miniszterségem első óráiban intézkedtem, hogy a tisztikar szociális helyzetére vonatkozó adatok rendelkezésemre álljanak.

Amint ezeknek az adatoknak birtokában leszek, késedelem nélkül nekifálok a kérdés tanulmányozásának.

Kétfőző és Gömbös Gyula siet — ebédelni, mert tíz perc múlva már Abádszlókra visz az utja. Bernáth László dr., a miniszter személyi titkára türelmetlenül várja a gazdát. Néhány per es az autó már száguld is a miniszter kerülete felé.

Csepel községet tönkretetés fenyegeti négy iskola építése miatt

— *A Reggeli Ujság tudósítójától* —

A főváros határában elterülő Csepel község szépen virágzik, vezetői modernizálni igyekeznek, a templom-tér valóságos nagyvárosi jellegű s a rajta álló kulturháza méltán lehetnek büszkéek. A törekvő község vezetőségét azonban súlyos gond gyötri, számolniuk kell azzal az eshetőséggel, hogy költségvetésük teljesen felborul, az üdőbbek már a tönkretétéstől remélnék és mint mentőeszközbe kapaszkodnak abba a lehetőségbe, hogy a költségvetés-ügyben mutatózó súlyos hiányt a rendkívüli pótdadával fedezték.

Négy iskola építése okozta Csepel község súlyos baját. A négy elemi iskolát a község különböző pontjain tavaly kezdték építeni, valamennyi elemi iskola egyemeletes és ha berendezése modern is, mégis meglehetősen szerény épület. A négy iskolára a rohamosan fejlődő Csepelnek feltétlenül szüksége volt, mert az iskolaköteles gyermekeket a meglévő tanszemélyzettel a régi iskolatermekben képtelenek voltak oktatni.

A négy új iskola építésére a kultuszminiszterium utasította a községet és noha

ez a négy új iskola állami intézet, a kultuszminiszterium mégis csak aránylag kis összeggel segítette a községet nehézkül kulturális feladatában.

Nagy baj volt már az is, hogy a reméltnél jóval kisebb összeget kaptak, de meglehetősen súlyos feltételű bankkölcsön segítségével mégis segítettek a bajon. Az építkezés befejezése is biztosítottnak látszott, de a nyár derekán, amikor a tetőfelépítés juttottak a munkások, elmaradt a kultuszminiszterium hozzájárul-

lásának esedékes részlete. Néhány heti késedelem után a pénz megjött ugyan, de már ez a néhány hét bajt okozott, mert a vállalkozóknak s a munkásoknak járó pénzt a községnek idejében kellett előteremteni s miután gyors pénzszerzésről volt szó, a kamat se volt túlságosan enyhe.

Másodszor is megesett, hogy elkésett a kultuszminiszterium pénze, de mindennek ellenére a négy iskolaépület elkészült, berendezését szállították, a tanítóifakások rendbejöttek és minden készen állt szeptember elsejére, hogy megkezdődhessen a tanítás. Ekkor azonban váratlan és meglepő fordulat történt. A kultuszminiszteriumból bizottság szállt ki, hogy megvizsgálja a működésre kész iskolaépületeket és minden csepelinek nagy megöröklődésére úgy találta, hogy az iskolák túlságosan luxuriózusak és ezért takarékoság elvének megfelelően egyszerűsítéseket kell végrehajtani. Az egyszerűsítés azonban olyan módon történt, hogy már elkészült épületeket kellett lerombolni, az iskolaépületek többi részét pedig súlyos pénzadózatall átalakítani, röviden

a kultuszminiszteriumnak ez a takarékosagot célzó rendelkezése Csepel községnek száztizenkét ezer pengőjébe került.

Az átalakítások ellen nem volt apelláta, azokat végre kellett hajtani és pedig a közelgő iskolaidény miatt gőzerővel folytatott munka árán, az iskolák így el is készültek, ámde a száztizenkét ezer pengőre Csepel községnek nincs fedezete.

A község megpróbálta, hogy a rendkívüli kiadást áthárítsa a kultuszminiszteriumra, miután

Az országos lovasmérkőzések harmadik napja

A kormányzó, a kormányzóné, az arisztokrácia s az előkelő társadalom sok számottevő tagja jelent meg a mérkőzéseken

— *A Reggeli Ujság tudósítójától* —

A Nemzeti Lovarda Egylet állandó konkurs pályáján rendezett országos lovasmérkőzések harmadik napja is az előkelő közönség nagy érdeklődése mellett folyt le. A gyönyörű őszi napon a hatalmas tribün szinte zúfolásig megtelt. Arisztokraták, tisztek s a lovassport hívei mind kivonultak. A délelőtt folyamán Horthy Miklós kormányzó és a kormányzóné is megjelentek a pályán, ahol hosszú időn át gyönyörködtek a lovasok produkcióiban. A pompás verőfényben a karesu állatok s elegáns lovasaik valóban nagyszerű látványt nyújtottak.

A jelenlévők gyakran magas izgalomig feszült érdeklődéssel figyelték a kitűnően megépített pályán törtéteket. Az őszi szélben vidáman lobogtak a tarka zászlócskák s az előkelő publikum: ragyogó eleganciájú hölgyek és urak tömege hullámozt a zöld gyepon. Jelen voltak: gróf Andrassy Géza, herceg Hohenlohe Ferenc, herceg Odescatchi Béla és neje, gróf Almássy Pálné, gróf Gyürky Aladár, gróf Hadik-Barkóczy Endréné, gróf Teleki Sándor, gróf Erdődy Rudolf, gróf Széchenyi Viktor, Prónay Pál, gróf Hojós Pál és az arisztokrácia és előkelő társadalom majd minden számottevő tagja.

A vasárnapi verseny ismét bizonyította, hogy az elmúlt tavaszi nemzetközi lovasmérkőzések tapasztalatai mily hasznára voltak lovasainknak. Az olaszok és lengyelek lendületes tempóját mi is átvetők, de ez nem rontotta a hibaponto-

kon s a nagy tempó ellenére is meglepő szép eredménnyel végződtek az őszi versenyek. A hölgyek közül gróf Széchenyi Irma, Pauly Hartmanné és Eber Amália, az urak közül Binder Ottó és Cseh Kálmán vitték el az első díjakat.

A Lovarda Egylet vezetősége meglepéssel szolgált az alkalommal, totalizátort állítottatott fel, amely szenzációs kifizetéseket eszközölt.

A vasárnapi versenyek részletes eredménye a következő:

I. futam: 1. Névtelen conc. ist. Que-nouille lova, lov.: heg Odescatchi Miklós. 2. Szt. Hubertus conc. ist. Bolya II. lova, lov.: Malanotti Lajos. 3. Szt. György ist. Gólya lova, lov.: Plathy Zsigmond. 14 induló. Totalizátor: 10:23, helyre: 32, 24, 42. — II. futam: 1. Tizsa conc. ist. Béni lova, lov.: Cseh Kálmán. 2. Pásztoi ist. Terinde lova, lov.: Binder Ottó. 3. Szt. György ist. Hajrá III. lova, lov.: Binder Ottó. 12 induló. Totalizátor: 10:39, helyre: 15, 20, 30. — III. futam: 1. Névtelen conc. ist. Fountain lova, lov.: heg Odescatchi Miklós. 2. Transylvania ist. Apafinka lova, lov.: Ducez István. 3. Pásztoi ist. Fecske III. lova, lov.: Binder Ottó. 13 induló. Totalizátor: 10:30, helyre: 15, 12, 15. — IV. futam: 1. Névtelen conc. ist. Csaplárosné lova, lov.: gr. Széchenyi Irma. 2. Pásztoi ist. Olga lova, lov.: gr. Széchenyi Irma. 3. Névtelen conc. ist. Frigyes lova, lov.: gr. Gyürky Aladár. 10 induló. Totalizátor: 10:10, helyre: 13, 22, 34. — V. futam: 1. Szt. Hubertus ist. Abránd lova, lov.: Eber Amália. 2. Hungária conc. ist. Kimonó lova, lov.: Pauly Hartmanné. 3. Tizsa ist. Vigadó lova, lov.: Bárczy Erzsébet. 9 induló. Totalizátor: 10:15, helyre: 15, 18, 44.

Vass József: A demokrácia a magyar stílus szerint való politikai berendezkedést jelenti

Angyán az új sajtótörvényről beszélt Békésen — Ernszt a katolikusok és protestánsok harcáról

Vasárnap a keresztény gazdasági párti Czettler Jenő, a jászárokszállási kerület képviselője és Angyán Béla államtitkár, a békési kerület követe tartotta meg beszámolóját. Czettler beszámolóját különösen érdekessé tette Vass József népjóléti miniszter hatalmas beszéde, amelyben a demokráciáról beszélt és

szembeszállt azzal a demokráciával, amelynek esküdtseke mindenütt felmenti a Haverda Máriákat.

Angyán Béla, akit Zsitvay igazságügyminiszter kísért, az általános gazdasági helyzetről és az új sajtótörvényről nyilatkozott.

ne merészelje hántani ugyanazt a Bethlen Istvánt egy esztendő múlva csak azért, mert a buza ára körben lehanyatlott.

Komolytalan dolgok ezek és vigyázzon mindenki, aki ma tollat vesz a kezébe és újságot ír, vagy aki a nép elé kiáll, vigyázzon!

Angyán Béla beszámolója

Békés, október 13.

Angyán Béla dr. igazságügyi államtitkár vasárnap Békésen és Mezőberényben, beszámolót mondott. A beszámológyűlésen Zsitvay Tibor dr. igazságügyminiszter és részt vett.

Békésen a beszámológyűlést Körber Tivadar pártelnök nyitotta meg, akinek üdvözlő szavai után Angyán Béla dr. államtitkár mondotta el beszámolóját. A gazdasági élet súlyos helyzete — mondotta többek között — egyenes következménye a magyar mezőgazdaság súlyos helyzetének, ezt pedig az értékesítési nehézségek és a termelési költség idezte elő. Minden energiával

arra kell törekednünk, hogy exportpiacokat szerezzünk

és megteremtünk a külföldi összeköttetéseket. A termelési költségek csökkentésének egyik módja pedig a kamatuzsora letörése. Minden erővel a közterhek csökkentésére kell törekedni, a költségvetésben a legnagyobb takarékosságnak kell megnyilvánulnia. Megfelelő reformokkal egyszerűsíteni kell a közigazgatást, a hatósági eljárást. Az igazságügyminiszter jópéldával jár elől, mert olyan reformokat tervez, amelyek egyszerűsítik a bírósági ügyvitelt, s közvetett hatásukban pénzügyi eredményekkel is járnak. A vámvedelmét meg kell szüntetni az olyan ipari üzemek felé, amelyek közzgazdasági szempontból értéktelenek, s csak a termelési költségek szaporításához vezetnek. Az igazi javulás csak akkor következhet be,

ha elérjük pénzügyi szuverenitásunkat és a revíziót.

Szomorúan kell látni azt, hogy olyan hangok is hallatszanak a közéletben, amelyek a tárgyilagos ítélletet teljesen félretéve azt mondják, hogy azért rossz a gazdasági helyzet, mert nincs demokrácia az országban.

Az általános, titkos választójog következtében sem a buza nem lesz drágább, sem a kamat nem lesz olcsóbb.

Magyarország igenis demokrácia államformában él. Igaz, hogy nem abban a szociáldemokrata értelemben, amelyet a nyugat felé kacsingató áramlatok szeretnének. Ezeréves fejlődésünk is azt mutatja, hogy

a nemzet a nyugati eszméket sajátos szükségletének megfelelően alakította át

és mindig az élet által nyújtott tapasztalatok szerint vezette be. En is hiva vagyok a titkos választójognak, de a nemzet érdekei ellen való bűnnek tartanám annak minden átmenet nélkül való bevezetését. Azt is mondják, hogy azért nincs demokrácia, mert nincs sajtószabadság. Megengedem, hogy még vannak a kivételes hatalom alapján olyan jogai a kormánynak, amelyek — ha nem is elviek a kormánynak — mégis Damokles-kardját jelentik a sajtónak.

A kormány azonban már megtette itt is a szükséges intézkedéseket

s olyan sajtótörvénnyel jón, amely megszünteti a kivételes hatalom alapuló jogokat s a sajtószabadsá-

mindenki, aki ellenzéki politika jogcímén a nagy fűrészt veszi a kezébe és olyan értékeket próbál elfűrészelni, amelyeket a nemzet nem tud könnyen nélkülözni. Vigyázzon, mert ha el is hiszem, hogy nem akar felfordulást hozni a nemzetre, félék attól, hogy akaratla ellenére meghozza a felfordulást. (Ugy van! Ugy van!)

Heller István felszólalásában azt fejtette, hogy nem lehet csak a demokráciától várni bajaink orvoslását.

A beszámológyűlést többszáz tevékeny bankett követte, amelyen Drehr Imre népjóléti államtitkár köszöntö meg a szíves fogadtatást és méltatta Czettler Jenő érdemeit

Czettler szerint a gazdáknak kell az iparfejlesztés

Jászárokszállás, okt. 13.

Ma tartotta Czettler Jenő, a képviselőház alelnöke beszámolóját Jászárokszálláson. A beszámolón megjelent Vass József népjóléti miniszter is, Drehr Imre államtitkár kíséretében. A község határában Alexander Imre alispán és Koller Andor főszolgabíró fogadták Vass József népjóléti minisztert. Ünnepi istentisztelet után a község háza udvarán megkezdődött a beszámoló.

Balázsovich Oszkár máltai lovag, helyi elnök üdvözölte a minisztert és a képviselőket, majd Czettler Jenő elmondta beszámolóját. A gazdasági politikával foglalkozott, amely, mint mondotta, fundamentuma minden politikának. A kenyérpolitikában látja az ország felemelkedésének a lehetőségét.

Igen fontos feladat a vámpolitikai kérdések rendezése.

Másik fontos feladat a külföldi piacok biztosítása a konzuli szolgálat megfelelő reformja után. Ezután hangzott, hogy

a mezőgazdaság érdekében szükség van az iparfejlesztésre.

mert így tudunk új fogyasztókat biztosítani a mezőgazdaság számára. (Helyeslés.)

Czettler beszéde után Ernszt Sándor hangsúlyozta, hogy a keresztény gazdasági párt minden lehetőleg tegyesz a gazdasági bajok elhárítására.

Rámutatott arra, hogy az utóbbi esztendőben a katolikusok többszöri támadásnak voltak kitéve a reformátusok vezéremberei részéről. Nem lehet már tovább válasz nélkül hagyni a támadásokat, mert ez gyengeségnek látszana. A katolikusok hazafiságát is kétségbe vonták, pedig

ez a legrettenetesebb és megbeszélhetetlen támadás.

Ezután Vass József munkügyi és népjóléti miniszter állott fel szólásra. Ősi szokás szerint — mondotta a miniszter — a templomunkból jöttünk ide valamennyien, meg akartuk ezzel mutatni, hogy mi egyenlő fontosságú és komolyságú dolgoknak tartjuk hitünk megvallását és az ország dolgának intézését. Ha körül nézünk az országban és belehallgatok abba a nagy zűrzavarba, amely most zajlása módjára jelentkezik a parlament megnyitása előtt, mindenek előtt mélységes szomorúsággal meg kell állapítanom azt, hogy

nagyon sok olyan hang hallatszik, amely nem az ezerevés templomos lélekből árad.

Olyan hangok hatatszanak, amelyek nem rokonok a nemzettel és a nemzet meggyőződésével. A demokráciáról akarok itt szólni, ez az az idegen szó, amelyet a nyomdások legtöbbször szednek ki, talán csak meg az adót szedik ki többször. (Derült-ség.) A különbség az, hogy a demokráciát nagyon kevesen értik meg. A demokrácia sürgetését nálunk össze-

fűgésbe hozzák a külső és belső politikával. A külső politikával olyan értelemben, hogy ha Magyarország tökéletesen demokratizálódik, reménye van arra, hogy visszakapja elvesztett területeit és más elbirálással esik a külföldi fórumokon, amelyekről sorsa függ. A belső politikával kapcsolatosan azt állítják, hogy a magyar nemzetnek tömérdek soka baja abban a pillanatban megnyílt, amikor demokratikus berendezés szerint fogja a nemzet élni az életét. Mit jelent a demokrácia?

Semmi esetre nem jelenti a teljesen értéktelennek felszínre való verődését,

nem annyit jelent, hogy a tájékozatlan, kulturálatlan tömeg kezébe adják az ország ügyeinek intézését. Már láttunk ilyet a kommunizmus idején.

— Mi hát a demokrácia? Modern értelemben annyit jelent, hogy ne legyen abszolútizmus se egy embernek, se több embernek a kezében, hanem azt a polgárságot, amely már érett arra, hogy a saját dolgait és ezen keresztül az ország dolgait irányítani tudja, az általános nagy érdekeket szem előtt tudja tartani, el ne zárjuk az ország dolgaiba való beleszólástól. Hozzátehetem még, hogy

a demokrácia nem okvetlenül jelenti az általános, egyenlő, titkos, a nőkre, talán még a gyermekekre, esetleg a nőkre, sőt a meg sem született kiterjesztett választói jogot.

Nem okvetlenül jelenti azt az esküdtseket, ahol a Haverda Máriákat fel lehet menteni. Nem jelenti a sajtóban olyan szabadságot, mely a sajtónak büntetlenséget biztosít és lehetőséget arra,

hogy nemes feladata teljesítésén kívül olyan piécák is reá csimpaszkodjanak,

amelyeket csak lefrieskázni illik.

A demokrácia jelenti a magyar nemzetnek belső, általános, politikai berendezkedését a maga stílusa szerint.

Ez a berendezkedés nem hozható idegenből, nem lehet párisi divat, nem lehet londoni szabó munkája, nem lehet amerikai magyaroktól tanulni.

A demokrácia szabadságot, jogot, egyenlő érvényesülést és elbánást jelent.

Tagadom azt és ezt értsék meg Budapestten is és mindenhol az országban, hogy valaki csak a füle botján is megmozdítaná a magyar nemzet érdekében, ha a magyar nemzet idegen minta szerint máról holnapra demokratikusan berendezkedne.

Nagyon sokat beszélnek arról, hogy a belső politikában fel kell fordítani a helyzetet, demokratiát átalakulásra van szükség, menesztetni akarják a kormányt és fűrészelik Bethlen Istvánt. En pedig azt mondom, hogy az a nemzet, amely még ezelőtt egy esztendővel tenyerén kívánta hordozni Bethlen Istvánt,

got a nyugati államokhoz hasonló módon szabályozza. A törvényhatóságai választások rendjén már érvényesül a titkosság. A kormányzatnak továbbra is fokozatosan kell előrehaladnia az ország érdekében szigorú figyelembevétele mellett a demokratikus fejlődés útján.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után Zsitvay Tibor igazságügyminiszter lépett felkes előjében közben a polgárság elé s többek között ezeket mondotta:

— A nehéz gazdasági helyzet egyik főoka a pénzhiány. A kormány előrelátta ezt s idejében gondoskodott is a pénzügyiségtől.

Nem a kormányom mulott az, hogy ma pénzhiány helyett pénzügye van az országban.

A gazdasági életnek vannak tényezői, amelyek jelentkeznek akkor, amikor haszonra lehet szert tenni s jelentkeznek akkor is, amikor a kormány hazafias kötelességteljesítésre hívja fel őket.

de akadnak olyan tényezők is, amelyek a behozott tőkét nem a helyes úton használják fel, sőt kiviszik a pénzt az országból.

— Különös uszorát látunk ma az országban. Ismét akadnak tényezők, amelyek nem tudják belátni, hogy

elmúlt a konjunktúrális haszonserzés lehetősége.

Nem tisztességes kereskednem az, amely egy-egy szezonban akar vagyont szerzeni.

Feszült figyelemmel kell ma tekintenünk Páris környékére, ahol a magyar ügynek ismét sorsdöntő nehéz órai vannak. A nemzet ezer évet élt meg ezen a földön, de ezalatt az idő alatt külföldről magyar érdekeket szolgáló jó tanácsot még nem hallottunk. Ezer évvel ezelőtt a nemzet úgy jött ide, hogy

magával hozta a legtökéletesebb demokráciát, jogegyenlőséget és azt az alkotmányos gondolkodást,

amelyre nyolcszáz évvel később ébredtek a nyugati nemzetek. Hol van na feudális uralom és demokráciaellenesség? Hiszen éppen ez a kormány volt az, amely a feudalizmusnak utolsó látszatát is eltörölte s olyan felsőházat alkotott, amely

sokkalta demokratikusabb összeállítású, mint az angol lordok háza.

— Ez a kormány hozta be a titkos választói jogot a törvényhatóságok területén.

Sajtószabadságról is beszélnek, azt mondják, hogy nálunk nincs sajtószabadság. Egyik-másik szomszédos államban nem sajtószabadság van, hanem cenzúra.

Ki merné azt mondani, hogy szívesen visszacsérelné a tíz év előtti állapotokat a maival? Senki s mégis pergetlőszzerűen támadják a kormányt.

Az igazságügyminiszter beszédét hosszan tartó előjében is taps követte. Rubinek István, majd Cizmadia András mondtak még nagy tetszés mellett beszédet. A gyűlés résztvevői Körber Tivadar pártelnök indítványára egyhangú lelkesedéssel elhatározták, hogy Bethlen István gróf miniszterelnököt táviratla üdvözlik.

Decemberre elkészül a bánhidai villamostelep

Jövő év elején megindul az áramszolgáltatás Száznegyven kilométer elektrifikálása

Bánhida, október 13.

— *A Reggeli Ujság tudósítójától* —

Talbot-centrálé: mint testetlen fogalom született parlamenti és közéleti harcok pergőtüzében. A furesz hangzása név hónapokig kavargott, örvényelt a levegőben, aztán — csönd lett, mint minden hasonló kavargás után.

Es közben az új bánhidai villamostelepen megkezdődött a kemény munka.

Ahogy a gyors Bánhida felé szalad, a mezőkön sűrűn sorjázanak a hatalmas táblák:

— *A Földhitelbank itt földet elad.*

De az utolsó hirdetési tábla közvetlen közelében ott áll egy különös vaszerkezet. Magas, karcsú, a teteje olyan, mint valami kínai torony. Pirosan ágaskodik a barna rög fölé és vastag huzalokat tart a levegőben. Kétszáz méterrel odébb a mása, aztán újra egy és újra egy. Futnak a vonattal völgyeken, vizeken, erdőkön át, eltűnnek, kibukkanak, majd újra belevesznek a fák közé. Hirtelen kiszaladnak egy erős halmokkal körülvett völgykatlanba.

ahol ott áll készen, négy piros vaskeményét a levegőbe furva a hatalmas épület: az új elektromos erőt termelő telep.

Négy emelet magas, négyszögletes gyár, mögötte vasbetonból és traverzekből szerkesztett melléképületek, szénttartályok, fűtőanyagot szállító sodronypályák, daruk, komplikált hűtőszervezetek — minden a legmodernebb. A Munka zeng, muzsikál,

nyolcszáz ember dolgozik a földön, a magasban, benne a gépteremben és a kazánházban:

olyan a zsvaj, hogy az ember nem hallja a másik szavát. Építésszek, gépészmérnökök sűrűnek itt, egyik malteros, a másik olajos bluzban, mind poros cipőkkel, nem szentimentális, gyakorlati vasemberek, napégette arccal és naiv, kék szemekkel. Ezekkel itt nem lehet politikai harcokról beszélni, bajos itt a hatalmas épület tövében, a befejező akkordok zúgása és csatrogása közepette: *ezek a kész munkára függesztik a szemüket és ez ellen a tekintet ellen nincs apelláta.*

A csira, amelyből az elektromos telep kifejlődött, *Verebély* műegyetemi tanár előadása volt Londonban, valamelyik kongresszuson. A magyar szénviszonyokról beszélt a professzor és előadásában megemlítette, hogy a magyar bányáknak sok az olyan szene, amely ipari célokra majdnem teljesen alkalmatlan.

Másnap már bekopogtak hozzá angol urak és felhívták a figyelmét egy kazánzábadalomra, amely lehetővé teszi, hogy a leg-silányabb szenet az ipar szolgálatába állítsák.

Már áll a nyolc *Babecock* és *Wilcox*-rendszerű

forrószél aláfűtő, lánerosztályos kazán,

amelyben még a pala is elég. A patens angol, de a munkát a *Ganz-Dambius* állította elő az utolsó szögecsig, csupán a *három, egyenként harmincezer lóerőjű turbina került ki angol ipartelepről.*

Pécsi Pál főfelügyelő magyarázza:

— Tatabányán rendkívül sok „égő-palát” bányásznak. Hasznavehetetlen anyag, nem fizeti meg a transzportot. Nem veszi senki, a bánya arra használja, hogy a bánya körüli hatalmas gödröket betömje vele.

A mi kazánjainkban, a befűtött forró levegő hatása alatt, ugy é, mint a zsír.

A szállítása semmibe se kerül. A dombok alá mutat.

Ott fut a sodronypálya a bányától a telepig. A csillék a tárna előtt megrakodnak és nyolc kilométert száguldanak, egyenesen be a kazánházba. Emberkéz nem nyúl hozzájuk. A kazánok fölött egy szerkezet megbillenti a csillét és az anyag belezuhan a tartályba. A kiürült csillék automatikusan megrakodnak sálakkal és viszik vissza a bányába, ahol ezentul égő pala helyett ezzel az anyaggal fogják betömni a réseket.

Szó esik róla, hogy annak idején mekkora viták kerekedtek a telep helyének a megválasztása körül.

A mérnökök mosolyognak. — *Az elektromos telephez fűtőanyag kell és víz, hogy a gépeket hűteni lehessen. A bánya itt van a szomszédunkban, a bánhidai tó pedig magán a telep területén. A hely tehát advo volt.*

Elindulunk, hogy apróra megnézzük a telepet. A főépület négy hatalmas részből áll: a kazánházból, a segédgépházból, ahonnan a vízellátás történik, a gépházból, amelyben a turbinák és a generátorok állnak és egy tereméből, amelyben a kapcsolóberendezések vannak. A főépület háta mögött állnak a szabadtéri transzformátorok, amelyeknek segítségével az előállított tízezer voltos áramot feltranszformálják százézer voltos árammá.

A huzalokon százezer voltos áram fog rohanni Budapestre és fölfelé Győrbe és Mosonba, összesen száznegyven kilométer távolságra.

A főépület mögött emelkedik a vastraverzekből konstruált kétszáz méter hosszú széntároló is, amelyben *rendesen tízenegy napra, sztrájkveszély esetén huszonkét napra való fűtőanyagot lehet tartálkolni.*

Az állandó fűtőanyagkészlet nyolcezer tonna lesz.

Lemegyünk a tóhoz, helyesebben arra a helyre ahol a tó — volt. Mert a munkálatok idejére a két kilométeres tó vizét más irányba vezették. A medret T-alakú gáttal kettéosztották. Az egyik medencéből szivattyuzták a hideg vizet a gépek hűtőszervezetébe, a másik medencébe folyik bele a felmelegedett víz, hogy aztán terméscetes áramlással, lehülve ismét elegyedjék a hideg vízzel. Arra az esetre, ha rendkívül forró nyáron a víz nem találna elég hideg lenni,

— A hatalmas telepen mindössze száz emberre lesz szükség, — magyarázza a főfelügyelő — majdnem minden munkát a gép végez.

Az elektromos művet 1928 április havában kezdték építeni és szerződés szerint 1930 októberében kell átadni a forgalomnak. A vezetők szerint, ha nem is teljes erővel, de 1930 januárjában már megkezdhető az áramszolgáltatás. Teljes üzemben a telep óránként hatvan-kilenezezer lóerőt termel és ezzel ellátja Budapest szükségletének nagy részét. Győr és Moson világítását, a vasút elektrifikálása esetén a budapest-hegyeshalmi vonalat. A száznegyven kilométeres vezetőknek több, mint a fele elkészült. A huzalokat Győrtől Budapestig nyolcszáz darab vastraverz fogja tartani.

A szemle végeztével felvetődik a kérdés, hogy a telep *olesőbbodást fog-e jelenteni az elektromosság terén?*

— *Jelentékeny olesőbbodást,* — hagnak a válasz — mert a tízenkét, illetve kilenc állóeres termelési egységgel szemben mi

három állóeres fogjuk termelni az elektromos áramot.

Budapest elektromos telepei elavultak, mindössze a kelenföldi nevezhető némileg modernnek. Nincs semmi értelme, hogy ezeket az ócska telepeket iszonyu pénzen modernizálják, a bánhidai és a kelenföldi üzem el tudja majd látni Budapest minden szükségletét. A főváros eddig több helyen bérelt, illetőleg vásárolt elektromos áramot, most majd fölünk kapja, amire a kelenföldi telep termelésén felül szüksége van. Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy a bánhidai teleppel száznegyven kilométernyi vonalat elektrifikálunk és ezzel lehetővé válik, hogy

a vonal mentén ipartelepek létesüljenek.

— *A telep fejlesztése lehetséges?*

Tagadólag rázzák a fejüket. — Nincs is rá szükség. Másutt

a tó fenekére ötszázötven szökőkútból álló szerkezetet építettek, amely a langyos vizet a levegőbe löveli és a kellokokra lehűti.

Pécsi főfelügyelő visszavezet a gépházba, amelyben az egyik harmincezer lóerős turbina már készen áll. Kötemeletes monstrum, angol gyármű. A másodikat most szerelik. A turbinák felállítását angol mérnök vezeti, négy angol szerelő dolgozik a gépen megfelelő magyar segéderevel. A három monstrum mellett negyedik is fog dolgozni,

egy háromezerezhatszáz lóerős, amely magyar gyárból került ki.

Az áramtermelő generátor is magyar gyármű. valamint a nyolc kazán is. A gépterem fölött ívvezetékkel elvezetve épült a műszerek terme. *Olyan, mint az óceánjárók kommandó-kabinja.* A telepen dolgozó összes gépek megügyelhetők erről a helyről. A műszerek olyan elmos szerkezetűek, hogy veszély esetén hangjelet adnak, mire a gép egyetlen szempillantás alatt kikapcsolható. Rendes menet esetén a figyelő negyedóránként jegyzi a számokat és időközönként leadja a jelentését a főmérnöknek.

is van bánya és víz. Újabb gócpontot kell felállítani, amely majd ismét behalóz megfelelő területet. Hyeformán egyszer aztán az egész országot bekeretezi a villanydrót.

A telep kapujáig kísérek. — Csak ezt a nevet: Talbot ne tessék használni velünk kapcsolatban, mert az angol pénzügy-nökhöz ennek a magyar telepek semmi köze. Ezért került ferde világításba az egész.

A művet a magyar „Dunántuli Villamosági Részvénytársaság” létesítette, igaz, angol tőke segítségével, de magyar erővel.

Az országot tulsó oldalán egész kis nyaralótelep nőtt ki a földből. Csupa kedves, nyájas ház. Magyar mérnökök és magyar munkások laknak benne, amikor a kazánokban fellobog a tűz és a gőz sísteregve tódul a hatalmas turbinákba.

Pénzkölcsön
Törlőbiztosításnak, kisbirtokosoknak, budapesti, környéki ingatlanokra mindenféle bank- és magánintézmények, személynél iparosoknak, kereskedőknek kezesre, kintlévőre vagy más fedeztetéssel.

Előnyösen, gyorsan
NEDLIKOVICS D. IX., Soroksári-út szőlőszőlő, d. u. 9-11ig mindennap, d. u. 3-6-ig hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken.

UJ!

MENCZER

UJ!

kelmefestő, vegytisztító üzemem

rendezett be, mely a mai igényeknek megfelelő **Gőzmosó-üzemem** is ezt bizonyítja **II., Török-utca 10** Tel.: 504-93. Irgalmasokkal szemben. **Vegytisztító-telepe saját házában.**

Győződjön meg árainról és jó munkámról. — Telefonhívásra híztól és házhoz **díjtalanul** szállít.

UJ!

Fest, tisztít, mos, saját üzememben!

UJ!

A szociáldemokrata izgatás és a pécsi bányagazgatóság ridegsége felborította a Budapesten kötött egyezséget s tovább sztrájkol ezerhétszáz munkás

A D. G. T. pesti igazgatósága megegyezett a munkásokkal s a pécsi vezetőség az egyezséget nem fogadta el — Betiltották a szociálisták mecsek-szabolcsi gyűlését

Pécs, október 13.

— A Reggeli Ujság kiküldött tudósítójának telefonjelentése —

Hetek óta tart a harc a pécsi vidéki bányákban a munkásság és a tulajdonos Dunagőzhajózási Társaság igazgatósága között. Az ellentétet az robbantotta ki, hogy a magyarországi bányavállalatok közül azok, amelyeknek az üzemi kimondottan jövedelmezően dolgoznak, a munkások kérésére elhárították, hogy egyhavi fizetésüknek 25 százalékát karácsonyi segély címén már október elején kiutalják. Ezzel a bányák vezetősége azt akarta elérni, hogy a munkások már ősszel a tél beállta előtt bevásárolhassanak és bizonyos mértékben elláthatassák magukat.

Pécselt a környéken fekvő bányák munkásai október 2-án kérétek Blasehek Aladár bányafőtanácsostól, a D. G. T. igazgatóhelyettesétől, hogy a többi bányához hasonlóan a fizetések 25 százalékát fizessék ki a bányászoknak. A bányagazgatóság azonban arra való hivatkozással, hogy a pécsi bányákban nem jövedelmeznek a kellő mértékben, csupán huszszázalékos segély kifizetésére volt hajlandó.

A munkásság a huszszázalékot kevesnek találta, s ugyanakkor megindult az agitáció, főleg a szociáldemokrata munkások körében, hogy lépjenek sztrájkba.

A gazdasági szövetség tagjai elfogadták a huszszázalékot és tovább dolgoztak, három aknában azonban, a Szent István-aknában, a Ferenc József-aknában, valamint másnap a Thomeer-aknában is megállt a munka. A Széchenyi- és Andráshid-aknában tovább dolgoztak, habár az Andráshid-aknában egy héti volt zavarok, a nyolcadiki napon azonban, október 10-én, teljes mértékben helyreállt a termelés.

Az igazgatóságnak az az álláspontja, hogy nem tud nagyobb áldozatot hozni a munkásság érdekében, mert a bánya napi négy száz vagón szén termelésére képes. Két és fél óra megszünt a jövétteli szén szállítása s míg a közelmúltban még 260 vagón szenet bányásztak, ma már csak 220 a napi produkció.

A sztrájk következtében 90 vagonra esett vissza a napi termelés s Mohácson több ezer vagon szén hever eladatlanul.

A bányagazgatóság a dekonjunktura mellett sem küldte el a munkásokat, inkább a munkanapokat redukálta, csak hogy biztosítsa a bányászok és a körülbelül hétezer lelket számláló bányász-családok megélhetését. A bánya elvesztette a fogyasztási területét a jogszabály átcsúszás következtében és a lehetetlen vámsorompók mellett még a külföldi szén konkurrenciája is nyomja a pécsi szén árát és elhelyezési lehetőségeit.

A sztrájk következtében megszűntek a tárgyalások az igazgatóság és a szociáldemokrata munkásság között, amelyet mind a három bányásztestületben állandóan legalomban tartanak a szociáldemokrata párt megbízottai. A munkások látva azt, hogy egyelőre nem érnek célt és nap-nap mutik el eredmény nélkül és a legszívesebben már munkába állnának, azonban a szociálisták már az asszonyokat is bevonták a terrorizáló akcióikba. Amikor egy-egy csoport el akar menni dolgozni a bányába, az asszonyok fákézfűddel a kezükben kísérik és nevétségessé teszik őket. Elhíresztelték a telepeken azt is, hogy a komlói kincstári bánya is megadta a 25 százalékot, amivel újabb tápot adtak az elégedetlenségnek. Amikor kiderült, hogy a hír nem igaz, újabb tárgyalásokat kezdtek a pécsi bányakapitányságnak, amikor azonban ez sem vezetett eredményre.

szombaton a szociáldemokrata munkások vezetői megjelentek Budapesten a pénzügyminiszteriumban és ott tárgyaltak a D. G. T. budapesti igazgatóságával. A tárgyalások eredményre is vezettek, a pesti igazgatóság elhalasztotta, hogy megadja a munkásoknak a huszonöt százalékot s abból husz százalékot azonnal folyósít, öt százalékot pedig novemberben fizet ki.

Ez a huszonöt százalék egy-egy rájáról alig éri el a harminckett pengőt s annál nagyobb megdöbbenést váltottak ki a munkások között a vasárnap délelőtti események. Kilenc óra volt kilizve a tárgyalás a pécsi igazgatóság és a munkások között, amelyek varatlanul meghiusultak s így újól felborult a helyzet.

A pécsi igazgatóság ugyanis nem fogadta el a pesti igazgatóság döntését s ragaszkodott az eredeti álláspontjához s mindössze husz százalék kifizetésére volt hajlandó.

Az angyi is felzaklatott kedélyű munkások esalodottan értesültek erről a nem várt fordulatról. Délután három óra volt kilizve az a négyülés, amelyben be akarták jelenteni, hogy az egyezés sikerült és hétfőn megkezdődik minden aknában a munka. A tárgyaláson résztvevők visszatértek Mecsek-szabolcsra, ahol a hatóságok elővigyázatosságból

az utolsó órában visszavonták az engedélyt

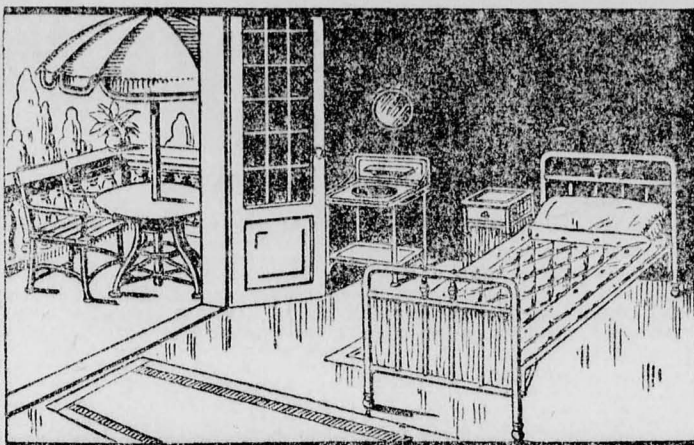
és a gyűlést nem tarthatták meg. A pécsi bányászok tovább folytatják tehát a sztrájkot s teljesen tanácstalanul néznek a jövő elé s várják, hogy a pesti igazgatóság érvényt szerezzen a maga akaratának a pécsi igazgatósággal szemben.

A munkáspárt előretörése az ausztráliai választásokon

Melbourne, október 13.

Az eddigi választási eredményekből kitűnik, hogy a Bruce-kormány, amelyet a nacionalisták és a parasztpárt támogatott, súlyos és végleges vereséget szenvedett az ausztráliai általános választásoknál. A munkáspártnak valószínűleg 50 tagja lesz az új parlamentben. A régi parlamentnek feloszlatakor 75 tagja volt. Az új megválasztott képviselők között van Hughes volt miniszterelnök. Egyelőre még nem érkezett arról jelentés, vajon Bruce újra megválasztották-e. Bizonyosra vehető, hogy Scullin elnöklötte alatt munkáspárti kormány alakul.

Asztalosnál sajtókiállításról elsőrendű fehérbutorok, előszobabútorok, Egeszdarabkonyha- és használtbútorok is kaphatók. **Antik butorok raktárában.** GYÖRE JÁNOS, IV. SZERB-UTCA 5. (Veres Pálné-utca sarok)

HAIDEKKER-VASBUTOR

VIII., Üllői-út 48/94. — Fiók: VIII., Fiumei-út 3.

Ezrekre rugó tömeg várta vasárnap a Keleti-pályaudvaron az Udineből hazaszállított hősi halottakat

— A Reggeli Ujság tudósítójától —

Komoly lassúsággal érkezett a Keleti pályaudvarra vasárnap este negyed nyolc órakor a bécsi személyvonat és magával hozta a tizenkét olasz fronton elesett hősnök földi maradványait. A hősi halottakat Udineből indították utnak. Hat óra után a kivezényelt rendőrség a pályaudvar vezetőségével karöltve lotte meg a szükséges intézkedéseket, hogy a hősök fogadtatása a legünnpélyesebb formában történhessen. Megérkezett az acélsínek, eserfaleveles díszszalag, a nagy tisztu deputáció, valamint a legénységi küldöttség és a pályaudvar hatalmas üvegcsarnoka alatt föl sorakozott. Az érkező vonatokat nem engedték be a pályaudvarra, csupán a külső vágányokra, ott szálltak ki az utasok.

Megérkezett a rendező bizottság, amelyben a honvédelmi miniszteriiumot dr. Holényi János ny. tábornok, a fővárosi vitéz dr. Bárány László tanácsjegyző képviselte. A peronon közben nagy tömeg gyűlt össze, úgy hogy százzal szorultak ki a pályaudvarról az érdeklődők, akiknek a száma egyre nőtt. Tizenkét koszorút küldött a kormány, mindegyiken piros-fehér-zöld nemzeti szalag és aranybetűkkel a felírás: Isten hozott! A főváros azoknak a hősöknek akik budapestiek, hét koszorút küldött, mindegyiken rajta áll az elesett hősnök a neve.

Hat óra 45 percek kellett volna megőnni a vonatnak, azonban félórai késés okozott, hogy Budáorsón kitették a feketére festett hatalmas vagonból Bodnár György hadapród koporsóját, amelyet Budapestra, a hadapród születési helyére szállítanak.

Izgatott várakozással teltek a percek, megérkezett közben Haász István tábori püspök is, város püspöki palliumában, kíséretével együtt.

Harsány kürtszó jelezte a vonat érkezését, vigyázzt vezényelték a díszszalagok és a katonai küldöttségeknek s tisztelegre hajtották meg a Szűz Máriás lobogót, amikor a hősök koporsóit szállító vagon elvonult a díszszalag előtt. Néhány perc, felnyitották a vagon ajtaját és óriási kerek koszorú emeltek le belőle elsőnek, amelyet Udineből küldtek a koporsókkal együtt. Udineben az érsek áldotta meg a koporsókat és a tizenkét exhumált magyar földi maradványait: a koszorút, széles fekete-fehér szalag fogta át, amelyen „Il podesta di Udine” felirat volt. Katonák emeltek ki ezután egyenként a tizenegy koporsót, egyszerű tölgyfakoporsó mind-egyik s sorba állították a fogadóbizottság, a díszszalag és a hozzátartozók negyszögében. A kopor-

sókat megkoszorozták, majd Haász István püspök lépett elő s mondott ünnepi beszédet.

— Virágosan, énekelve mentetek el innen és haladtatok győzelemről-győzelemre, abban a hitben, hogy még virágosabban kerültek haza.

— És ime, szomorúan, komoran jöttök vissza és tértek meg arra a földre, amelyet zord kezek csokkává tettek. Találjátok édes álmot a szomorú magyar rögökben. Hamvaitok elporladnak és összevegyülnek a vértől áztatott magyar földdel, de hősi lelketek lángja ott ég fenn a mennyekben, ahol a többi hőskével együtt imádkoztok Magyarországot feltámasztásért.

A zenekar eljátszotta a Himnuszot, vigyázzt vezényelték a díszszalagok, amikor végigvitték a pályaudvaron a koporsókat, amelyek után hozzáfartozók könnyező menete haladt. Egymás után vitétek Ollinger Béla százados, Láng Emil főhadnagy, Szemere Pál főhadnagy, Feichtinger György báráro hadnagy, Serényi Jenő dr. hadnagy, Dánér István dr. hadapród, Sipos Géza hadapród, Novák Kálmán szakaszvezető, Rakosky István tizedes, Kátona István övezető és Hoffmann József köztisztvis hamvait.

A koporsókat a Keleti-pályaudvar érkezési oldalán, az utárra néző fekete drapériával bevont egyik nagytéremben helyezték el s ott is ravatalozták fel. A koporsók hétfőn délelőtti tíz óráig maradnak a pályaudvaron, amikor a hét budapesti hős maradványait kiviszik a rákoskeresztúri hősk temetőjébe, a többi nygvet pedig tovább szállítják szülővárosaikba. A hősi halottakat hétfőn délután négy órakor teljes katonai pompával temetik el Rákoskeresztúron.

Uri és női fehérneműszabást. varrást, szabónást perfoliálni. ELEM ANTALNÉ, VIII., Pál-utca 3., 1863sziki.

Börgarnitúrák, szalagarnitúrák, szalagok, matracok és minden e szakmába vago munkák jutányos áron SCHACHT képtelenségi Várismarty-utca helyszög (Podmaniczky-utca)nál

Akinek megárvizsgára, érettségire van szüksége, keresse fel e címet: VIII., Szigetvári-utca 22, III. 4.

DOHÁNYTÖZSÉGEK FORGÓTÓKÉK KELEMENNEL Üllői-út 46. Telefon: József 412-15.

Szabadalmi vizsgálatot, áraképes, világ-asperte elintéző: Szabadalmi Részvételtársaság, VIII., Rökk Szilárd-utca 18. Telefon: József 341-83.

Rendőrattakkal oszlatták fel a szocialista gyűlés tüntetőit

16 embert előállítottak

— A Reggeli Ujság tudósítójától —

A szociáldemokrata párt tattersali népgyűlése után a Rákóczi-ut és Szövetség-utca sarkán, majd később az Esterházy-utca sarkán néhány száz ember nagy tüntetést rendezett.

A szociáldemokrata párt népgyűlése háromnegyed egy óra körül véget ért a Tattersalban. A munkásságnak tekintélyes része teljes rendben vonult ki a Tattersal területéről és még a Kerepesi-uton szétszórt. Egy kisebb csoport a *Helyőrdelői Villamosvasút Kerepesi-úti végállomásánál* vászonzászlókat bontott ki, amelyeknek különböző felirások voltak és amikor ezek a zászlók megjelentek a tömeg előtt, a *szószózatban főből álló csoport hangos tüntetésbe kezdett.* A rendőri készlettség vezetője intézkedett, hogy a tömeget lovasrendőrök oszlassák szét. Egy másik csoport ugyanezeket ilyen kibontott vászonzászlókkal hadi a *Szövetség-utca sarkáig*, ahol utját állta egy nagyobb számú rendőri készlettség.

— Le az emigráció árulóival!
— Le a rendőrséggel!

hallatszott mindenfelől és egyszerre csak a tüntető tömegből kódarabok repültek a rendőri készlettség felé.

A rendőrséget parancsnoka kérdőt ráutalt és a részt lovas, részint gyalogos rendőrök hozzázórtak a tömeg szétosztásához.

A tüntetők azonban a rendőrség felszólításának nem tettek eleget, mire a lovasrendőrök atakirozták a tömeget és így sikerült a mintegy 300 főből álló tüntető csoportot szétszórni.

Egy kisebb csoport a *Rákóczi-ut és Körút* keresztezésénél lévő rendőrkordonon keresztül szivárgott és végighaladva a *Rákóczi-uton*, az *Esterházy-utca sarkán* újból tüntetni kezdett.

A tüntetés azonban csak néhány percig tartott.

mert itt megint lovasrendőrök ugráltak a járdára és szétzavarták a tüntetőket.

A Rákóczi-ut és Szövetség-utca sarkán lezajlott tüntetéssel kapcsolatban a rendőrségnek sikerült a tömegből néhány tüntetőt kiemelni. Számszerint tizenöt férfit

és egy nőt előállítottak a kerületi kapitányságra, ahonnan a főkapitányság államrendészeti osztályára kísérték őket. Az előállított tüntetők részora a következő:

Sánta Jenő 22 esztendő kalapossegéd, Hegedűs László 19 éves magáníktásviseelő, Stern László 20 éves szővőmunkás, Marton Ödön 21 éves népszerű, Nagy Etel 22 éves tanuló, Bikics Ferenc 22 éves pingár, Walanger Antal 23 éves asztalos, Kétykayártó János 19 éves cipész, Ács Sándor 21 éves kőműves, Székely Gyula 24 éves villanyeszeelő, Vargus Mihály 32 éves tímárségéd, Ruzics László 23 éves szabóság és Reisz Pál 31 esztendő szabóság.

A tüntetők kihallgatása a késő délutáni órákban a főkapitányságban befejeződött és Nagy Etel, valamint Ruzics László kivételével elbocsátották őket a rendőrságról. Az eljárás természetesen hatóságilag közértesítendő, a továbbiakban közértesítendő, a továbbiakban közértesítendő, a továbbiakban közértesítendő.

A rendőrség megállapította azt is, hogy egyes emberek a szociáldemokrata párt gyűlése alatt különböző röpecdulákat osztogattak a tömegben. Ezeknek a röpecdulákon ezek a szövegek voltak:

*„Le Garamiékkel! Le az emigráció árulóival!
Epileni akapunk! Munkát akarunk!
Állami segélyt a munkanélkülieknek
Hozatérést az emigráció részére!”*

A főkapitányság vasárnap este a lezajlott tüntetések ügyében a következő hivatalos jelentést adta ki:

„A Magyarországi Szociáldemokrata Párt folyó hó 13-án déli fél 11 órakor a Tattersalban nyilvános népgyűlést tartott. A gyűlés rendben folyt le, annak befejezése után a gyűléstől elvonulók a Kerepesi-uton a HÉV. végállomásánál kibontott vászonzászlókkal tüntetésre kezdtek, a rendőri intézkedésre a plakátokat bevonták. Utóbb a tömeg a Rákóczi-ut és Szövetség-utca sarkán újból gyülekezett, az Internacionálét énekelték és az újból kibontott vászonzászlókkal tüntetett. A kirendelt rendőrököt sértegették, kövekkel dobálták, plakátjukkal megátámták. A kirendelt rendőri készlettség a tömeget szétszórtatta, a tömegből tizenhat egyént a VII. kerületi kapitányságra előállították. Az előállítottak ellen kihágási, egy ellen bünyvádi eljárás indult meg.

a cikkiró, hogy a főparancsnok rendelete szerint a lovasrendőrök új szolgálati beosztást kaptak, mely nehezebb az eddiginél. Az igazság érdekében meg kell állapítanunk, hogy Török János rendőrfőparancsnok a legmeglehetőbb szívből, a legkötönyebb rendőrtisztek egyike, aki valaha ezt a magas pozíciót elfoglalta.

Meg kell említeni ezzel kapcsolatban azt is, hogy Török János kezdeményezésére kezdődtek meg a rendőrlakás-építkezések is, amelyek a belügyminiszter jóakarata támogatásával ma már tirthető lakáshelyzetet teremtettek a legénység számára.

Nem felel meg tehát a valóságnak, hogy a rendőrfőparancsnok, akit egyébként az egész országméretben éppen emberséges gondolkodása miatt a tisztikarral együtt nagyon szeret, a lovasrendőröket nehezebb szolgálatba osztaná be a gyalogosokkal szemben. Remélhető, hogy a rendőrfőparancsnok a belügyminiszterrel együtt csakhamar orvosolhatja a rendőrigénység panaszait, segíthet anyagi helyzetén, ugyanígy, hogy a derék pesti rendőrök kevesebb gondal a vállalkon örködhettek Budapest rendjén.

A Népszava és a lovasrendőrök

— A Reggeli Ujság tudósítójától —

A Népszava vasárnapi számában újra a rendőrigénység sérelmeivel foglalkozik és ezúttal a lovasrendőrök panaszait hozza nyilvánosságra. A közvélemény előtt nem ismeretlen az a körülmény, hogy a budapesti rendőrigénység nincs éppen a legrosszabb anyagi viszonyok között. Jól tudja ezt mindenki, hogy fáradtságos, közérdekű munkájuk elvégzésén kívül anyagi gondokkal is küzdenek, amelyek valóban orvoslásra szorulnak. A rendőrigénységnek lehetnek panaszai és kétségtelen az is, hogy a rendőrszemélyzet tagjait minél előbb gondatlanabb helyzetbe kell juttatni. A Népszava cikke azonban erős baklövést követett el, amikor a lovasrendőrök panaszait kapcsolatban Török János rendőrfőparancsnok személyét teszi felelőssé.

A cikk szerint ugyanis a lovasrendőrök sokkal nehezebb szolgálatot teljesítenek, mint a gyalogos rendőrök és ezt azzal magyarázza

Királyi jogokat biztosít az elnöknek az osztrák alkotmányreform

Az első elnököt a nép választja meg A hadseregben megszűnik a politizálás

A vörös Bécs polgármesterének kezéből kicsavarják a hatalmat

Bécs, október 13.

— A Reggeli Ujság tudósítójától —

A Schober-kormány tagjaiból négyes bizottság alakult, amely a kancellár elnökléte alatt előkészítette az alkotmányreformot. A javaslatot a kormány plénuma már letárgyalta és most a többségi pártok foglal koznak vele. Csülörtökön szándékoznak a parlament elé terjeszteni. Az alkotmányreform a következő fontosabb pontokat foglalja magában:

A köztársasági elnök jogköre lényegesen kiterjesztetik. Az elnök fogja a kormányt kinevezni, a kinevezett minisztereket pedig jogában áll elbocsátani. A nemzetgyűlést jelölhatja és új választásokat írhat ki. Ugyanezeket a jogokat az alkotmányreform az elnöknek arra, hogy

kivételes állapotot hirdethessen ki a kivételes állapot alatt szükségrendeleteket bocsátasson ki.

A reform az elnökválasztás módját is megváltoztatja. Eddig az elnököt a nemzetgyűlés és szövetségi tanács közös ülésén választotta. Az új terv szerint az elnököt első alkalommal a nép választaná meg, de a nép által történt választás befejezése után, — amelyet a tartományi kormányok tagjaival a tudományos akadémiák tagjaival és az egyetemi rektorokkal egészítenek ki — a nemzetgyűlés szintén leadja szavazatát a nép által leadott szavazatokhoz.

A hadsereg elveszti politikai jellegét. A nemzetgyűlés létszámát, amely ma százhatvanöt tagból áll, leszállítja százhusz tagra.

a szövetségi tanács helyett pedig egy második kamarát létesít.

amely ötvennégy tagból áll. És pedig: tizenkettő a mezőgazdaság, kilenc az ipar és kereskedelem, kilenc a munkások és magánalkalmazottak, három a köztisztviselők, három a különböző kisebb hivatásúak csoportjából, tizennyole tagját pedig a vidéki tartományok küldik ki.

Bécs eddig az ország fővárosa, de egyuttal önálló tartomány is volt, amelynek törvényhozási joga is volt. Bécs város feje a polgármester, egyuttal azonban a tartomány főnöke is volt. Ezt a visszárs helyzetet radikálisan változtatja meg az alkotmányreform. Bécs, mint tartományt, közvetlenül a szövetségi kormány alá helyezi. A polgármestertől az ügyek közvetlenül a központi kormányhoz kerülnek és így tartományi főnöki helyzete megszűnik. A nemzetgyűlés létszámának százhusz tagra való leszállítása következtében új választási körzetek beosztása válik szükségessé. Az eredeti terv szerint hatvan, legfeljebb nyolcvan választási körzet lesz, de a választás során gondoskodni kíván a kormány arról, hogy a kisebbségi szavazatok jelöltjei is képviselőhez jussanak.

Nádasy Vilmos igazgató súlyos autóbalesete a Hidegkuti uton

Vasárnap délután négy órakor a Hidegkuti-ut 107. számú ház előtt súlyos autószerencsétlenség történt. A Bp. 29—740. rendszámot viselő személyautó, amely Nádasy Vilmos kirepítársági igazgató tulajdona, nekirohant egy fának, összetört és a kocsiában ülő résztvevőtársasági igazgató, valamint felesége és egy Moskovics Béla nevezetű harmennyole esztendő magáníktásviseelő, súlyosan megsérültek.

Az autóbilét Nádasy Vilmosné vezette, meglehetősen gyorsasággal a Hidegkuti-uton, közvetlenül mellette férje foglalt helyet, míg Moskovics Béla a kocsi hátsó ülésén helyezkedett el. Az autóbilét egy másik ko-

csit akart kikerülni, de oly szerencsétlenül, hogy nekirohant egy utaszi fának.

Az autó gépháza teljesen összetört és a bentülők nagy ivben kirepültek a kocsiból.

Nádasy Vilmos súlyos agyrázkódást és berdatörést szenvedett, felesége arcán, kezén és lábán sérült meg, Moskovics Béla magáníktásviseelőnek orrcsontja tört el.

A helyszínről kihivott mentők a három sebesültet, akik közül a résztvevőtársasági igazgató állapota a legsúlyosabb, a Park-szematóriumba szállították. A rendőrség a nyomozást megindította.

A szász kormány hadat üzent a forradalom istenítésének

Drezda, október 13.

A szász kormány elhatározta, hogy törvényjavaslatot terjeszt a parlament elé, amely kimondaná, hogy a parlament november 9-ét megfosztja eddigi ünepi jellegétől.

November 9-ét tudvalevően, mint a forradalom kitörésének évfordulóját, hivatalosan megünnepelték eddig.

A szász kormány ez az elhatározása nagy feltűnést keltett, mert az első eset, hogy a köztársasági hivatalos szervei, illetve kormányzata szembefordult a forradalom tizesztendő hagyományával és szakit a német nemzetre rákényszerített ünepséggel, amelytől a tömegek eddig is távol tartották magukat.

Argelás Zsigmond cipészsegéd tragédiája a Társadalombiztosító végzetes tévedése miatt

Egy felületes véleményjelentés alapján megszüntették a súlyosan beteg ember gyógykezelését — A királyi munkásbiztosító bíróság súlyos ítélete a Társadalombiztosító eljárásáról

— A Reggeli Ujság tudósítójától —
Egy szál viragot teszünk mi is a Társadalombiztosító bokorátá-
hoz, amelyet szegény emberek ke-
serves panaszából, bírósági ítéle-
tekből, különös esetek százaiból ál-
litanak össze nap-nap után.

A Társadalombiztosító gépezetében, úgy látszik, olyan hibák mutatkoznak, amelyek sürgős orvos-
lásra szorulnak és gyökeres válto-
zást kell, hogy maguk után vonjanak. Vass József népjóléti minisz-
tert egész biztos, hogy más inten-
ciók vezették, amikor ezt a nagy-
szabású intézményt átalakította. A
cél valószínűleg az volt, hogy a
Társadalombiztosító teljes mérték-
ben segítse kezét nyújtsa, orvosi
kezelést, kórházi ápolást, jótékony-
ságot gyakoroljon a részszülő
sokezer emberrel szemben. Azt lát-
juk, hogy lépten-nyomon felhang-
zik az elkeseredett panasz a bizto-
sítottak részéről. A Társadalom-
biztosító pedig, mely súlyos millió-
kat vesz be havonként, mintha nem
is hallaná ezeket a panaszokat, ha-
lad tovább azon az úton, amely
mindig több és több elkeseredést
és panaszt vált ki.

Jelen eseten egy cipészsegéd szor-
puru története kerül a nyilvános-
ság elé. Ez a szerencsétlen ember
már hónapokkal ezelőtt meghalt és
a sashalmi temetőben alussza örök-
almát, de ügye még mindig foglal-
koztatja a bíróságokat és a buda-
pesti kir. munkásbiztosítási bíró-

ság egy feltűnő ítélettel mutatott
reá a Társadalombiztosító eljárá-
sára, amely különös fényt vet arra
is, hogy ez az intézmény egyes
esetekben a biztosítottakkal szem-
ben hogy jár el.

Argelás Zsigmond cipészsegéd
feleségével és négy gyermekével
Sashalmon, az Allami telep 48.
számu házában lakott. 1928 június
havában tüdőoesnehuruban meg-
betegedett és jelentkezett az Or-
szágos Társadalombiztosító Inté-
zetről, ahol betegsége valóban
meg is állapították és mint dolog-
ra képtelen munkást megfelelő
táppénzzel segélyezték. Argelás
Zsigmond cipészsegéd néhány nap-
pal később ellátogatott abba a ci-
pésműhelybe, ahol még betegsége
előtt dolgozott. Leült az egyik mun-
kahelyre és beszélgetni kezdett
az egyik munkással. Ekkor lépett
be a Társadalombiztosító ellenőre,
aki Argelás Zsigmondot itt a mű-
helyben találta és jelentést tett az
intézetnek arról, hogy a cipészse-
géd — a munkatiltalom ellenére,
amelyet a kezelőorvosa kimondott
— mégis dolgozni jár. A Társadal-
ombiztosító Intézet ellenőrének je-
lentése alapján megszüntette a táp-
pénzek kiutalását, megszüntette az
orvosi kezelést és a súlyosan beteg
cipészsegéd hiába szaladt fűhöz-
jához és bizonyította, hogy ő nem
dolgozni ment a műhelybe, hanem
csak beszélgetni, panaszát nem
hallgatták meg sehol.

A négygyermekes cipészsegéd 1929 március 9-én a pestújhelyi mun-
kaskórházban meghalt. Felesége perrel támadta meg az Országos
Társadalombiztosítót és erről a munkásbiztosító bírósági
a következő ítéletet hozta:

A bíróság kötelezi az Országos
Társadalombiztosítót, hogy 1928
július 27. napjától 1929. március 8.
napjáig Argelás Zsigmond 225 na-
pi betegségéből folyó keresetképte-
lensége tartamára naponkénti 3.90
pengő táppénz fejében

877.50 pengőt, valamint az elő-
legezett perköltséget végrehaj-
tás terhével fizesse meg.

A bírósági indokolás kimondja,
hogy az Országos Társadalombiz-
tosító Argelás Zsigmond cipész-
segédét június 4. napjától kezdő-
dően a hetes napibérosztálynak
megfelelő táppénzzel segélyezte. A
segélyezést azonban 1928 július 24.
napján az ellenőr jelentése alapján
beszüntette azért, mert Argelás
dolgozott és így az orvos utasítá-
sának nem tett eleget, szóval szá-
n-

dékos magatartásával a gyógyu-
lást késleltette. Az erről szóló fel-
lebbezéssel támadta meg és a táp-
pénzsegélynek további kiutalását
kérvén, előadta, hogy az ellenőrzés
alkalmával nem dolgozott, hanem
a cipésműhelyben

egy luatalpas cipő elkészítését
magyarázta

Simanits Ferenc munkásnak, akit
tanúképpen is megnevezett. A tár-
gyalás során a bíróság beszerelte
az orvosszakértő véleményét is,
amely azt mondja, hogy szerinte
Argelás Zsigmond keresetképtelen-
sége táppénzsegélynek beszünte-
tése után is egészen halála napjáig
fennállott, mert az orvosi vizsgá-
lat szerint a cipészsegéd

súlyos tüdőbajban szenvedett, szívfiatalkodása perccenként 144 volt és
izületi gyulladások következtében mindkét lábféje eltorzult, hő-
mérséklete pedig már a délelőtti órákban 39.3 fok volt.

A bírósági ítélet szóról-szóra a
következőket mondja:

„Argelás Zsigmondot gyors üte-
mű betegsége mindvégig kereset-
képtelenné tette, betegségének elő-
rehaladottságát az okozta, hogy
az Országos Társadalombiztosító
által a kellő orvosi kezelésben, a
szükséges szanatóriumi gyógyke-
zelésben nem részesült,

jóléti feleségével és négy
gyermekével egy szobás barakk-
lakásban lakott, ami nem fűt-
hető és emiatt a beteg még a
házilag végzető vizes boroga-
tást sem alkalmazhatta.

A bíróság a Társadalombiztosító

két ellenőrének vallomása alapján
tényként azt állapította meg, hogy
1928. július 24-én az ellenőr Ar-
gelás Zsigmondot nem látta dolgozni,
az csak abból következtette, hogy
a cipészsegéd a műhelyben áll,
ahol egyik barátja dolgozott. Az íte-
let utolsó bekezdése így hangzik:

— A végítéletnek a fellebbvitelre
tekintet nélkül végrehajthatósága
az Elj. rend. 29. §-a alapján rend-
eltetett el, mert a hosszú hónapok
óta kereset nélkül levő felperes
egzségének helyreállítása nagy
fokban függött attól, hogy a
gyógyrendi étközés megszerzésére
szükséges táppénznek mielőbb bir-
tokába jusson.

LINK LIPÓT RUHAÁRUHÁZA

VIII., RÁKÓCZI-UT 55.

14 napos őszi vásárunkon eladásra kerülnek
meglepő, szolid olcsó árakban a következő cikkek:

- Téli kabát bársnygallérral, divatos szabásban ki-
való minőségben . . . . . P 48.—
- Városi kabát szörnygallérral, karakul bélés-
sel . . . . . P 68.—
- Trench-Cheaf prima anyagból, dupla bélés-
sel . . . . . P 74.—
- Elsőrangú double kabát . . . . . P 53.—
- Sötétkék és fekete kamgarn öltönyök . . . . . P 49.—
- Szines öltönyök gyapjuszövetből . . . . . P 39.—

Saját érdekében kérem a címre ügyelni!!

Argelás Zsigmond az Országos Társadalombiztosító azon mulasz-
tása folytán jutott betegsége végös stádiumába, hogy sem megfelelő
orvosi gyógykezelésben, sem pedig a betegség folytán szükséges
vált szanatóriumi gyógykezelésben nem részesült és táppénzét is
csupán az ellenőr „kölvetkezése”, tehát nem való fények alapján
vonta meg.

Az elhunyt cipészsegéd özvegye
és kiskoru árvái nevében dr. Csú-
kási Mór ügyvéd útján kártérítési
pert indított az Országos Társada-
lombiztosító ellen s arra kéri a bi-
róságot, hogy most már a
kir. munkásbiztosítási bíróság
I. 3901/6/1928. számu ítélete alapján
férje után megfelelő kártérítést
ítéljen meg számára.

Ez a Bírósági ítélet minden kom-
mentárnál cselebben világít bele
abba a labirintusba, amely az Or-

szágos Társadalombiztosítót körül-
veszi és amelynek útjain bolyong-
nak azok a szerencsétlen emberek,
akik rászorulnak az Országos Tár-
sadalombiztosító segítségére. Itt
volna már az ideje, hogy azok az
illetékesek, akik felelősek az inté-
zet működéséért, minél előbb ren-
det teremtsenek. Az Országos Tár-
sadalombiztosító Intézet végezze el
kifogástalanul az a feladatot, amit
Vass József népjóléti miniszter
számára küldött.

Király Pál.

A honvédelmi miniszter átszervezi a honvédelmi minisztérium anyagbeszerzési osztyályát

— A Reggeli Ujság tudósítójától —

Október 15-én ül össze a képvise-
lőház, amikor elkezdődik a politi-
kai élet. Ezt megelőzően bonyolód-
tak le a szokásos őszi átrendezések,
amelyek szinte szezonszerűen kö-
vetkeznek egymásra. Gróf Csáky
Károly honvédelmi miniszter és
Álgya Papp Sándor távozása kétség-
telenül összefügg a lőszórmatra-
ügyvel: Bethlen István miniszter-
elnök tekintett arra, hogy a par-
lamentben éles támadásokat akar-
tak intézni Csáky és Álgya ellen.

nem volt hajlandó vállalni Csá-
kyék védelmét a parlamentben,
bár biztosította Csáky Károlyt, hogy
teljesen intaktanak tartja.

Csáky Károly már a legelső meg-
beszélésben hajlandó volt távozni he-
lyéről, azonban az a kikötése volt,
hogy egyideig még maradhasson,
nehogy az a látszata legyen, mint-
ha a kellemetlen és nagy támadó
felületet adó szállítási kérdésekkel
függene össze távozása. Politikailag
azonban a helyzet olyan volt, hogy
ezeket a kérdéseket a Ház nyilvá-
nossága elé készülték harcolni
Emiatt Csáky mégis távozott he-
lyéről, hogy amennyiben napirendre
kerülnének ezek a problémák, más
taktikai helyzetben utasíthassa víz-
sza a támadásokat.

Gömbös Gyula hivatalbalépésekor
mindjárt rendeletet adott ki, amely
nek értelmében

megtiltotta, hogy a referensek a
felekkel közvetlenül érintkez-
hessenek

szállítást, illetve anyagbeszerzési
kérdésekben. Az anyagbeszerzési
osztályt egészen átszervezi s a fe-
lek kizárólag csak az osztályveze-

tökkel léphetnek érintkezésbe, akik
közvetlenül a miniszternek tartoz-
nak előreferálni a dolgokat.

A munkarendet illetően Gömbös
a segédhivatalok munkaidejét meg-
hosszabbította, de meghosszabbította
a referensek munkaidejét is. Az
osztályfőnökök és a vezető tisztvi-
selők munkaidejét illetően ugy
rendelkezett, hogy azok maguk ren-
delkeznek idejükkel és maguk osz-
tászik be a munkát, illetve azt az
időt, amelyet a minisztériumban
töltenek. Az adminisztrációt egy-
szerűbbé akarja tenni és újításokat
rendel el az egész adminisztráció-
ban, hogy az ügyek lebonyolítását
megkönnyítse.

A liberális sajtó nagy reménysé-
get fűzött Baltazár Dezső reformá-
tus püspöknek Bethlen Istvánnal
való tárgyalásához, amely, mint a
sajtó közölte, a Baltazár-féle tizen-
két pont elutasításával végződött.
A miniszterelnöknek ez az elutasító
átláspontja nem lep meg senkit sem,
aki egyrészt Baltazár Dezső személyi
és politikai súlyát vagy súlytalan-
ságát, másrészt pedig Bethlen Ist-
ván gondolkodását ismeri. Bethlen
István csak valóságos erőfényzők-
kel ül le komolyan tárgyalni, már
pedig Baltazár Dezsőt fényezőnek
csak a sajtó egy része tartja, azon-
ban az ország közvéleményében
nincsen gyökere, annál kevésbé,
mert állandó támadásaival és az
első vonalba való iparkodásával és
létretésével

a felekezeti békét veszélyezteteli
s erre Bethlen Istvánnak, akit külső
szempontok a radikális szociáldem-
okrata szármány való engedé-
kenységre kényszerítettek, nincs
semmi hajlandósága.

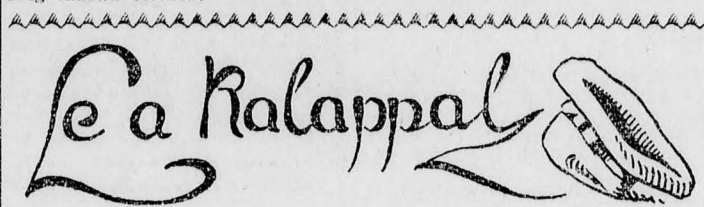
Jugoszlávia megszünteti a diktatúrát

Belgrád, október 13.

— A Reggeli Ujság tudósítójától. —

A Zsifkovics-kormány 1930. január 6-án a diktatúra évfordulójának napján új jugoszláv alkotmány kihirdetésére készül. Az új alkotmány nem jelenti a régi parlamentáris kormányhoz való visszatérést, hanem átmenet lesz a mostani abszolútizmus és a múlt demokratikus berendezése között. Ez az átmeneti alkotmány a kormány szándéka szerint néhány évig marad életben.

A most megalkotott kilenc bányász lakossága tartománygyűlésbe küldi képviselőit és a tartománygyűlés delegált tagokat a központi parlamentbe. E központi parlament mellett még egy kinevezett szenátus fog működni Zágráb székhellyel. Ez a két ház azonban mindössze tanácsadó szerepet kap. döntő joga semmiben nem lesz. Kaposolatosan az alkotmányreformmal, az elkövetett polgári jogokat mérsékelten módon ismét visszaadják.

Krausz Simon vagyonbukott bankár előtt, aki egy liberális sajtótermék hasbján elkezdte emlékiratainak közlését. Öreg színesek után öreg és bukott bankárok nyulnak ahhoz a tollhoz, amely eddig diplomatáké és elagott politikusoké volt. Simon mester memóriájai nem lehetnek érdektelenek, de előre is kijelentjük, hogy levesszük előtte kalapunkat akkor, ha emlékeinek legérdekesebb fejezetét meg meri írni. A legérdekesebb volna, ha közülük azoknak a szerkesztő és álszerkesztő uraknak a névsorát, akik őt valamikor, virágzásra, sőt heroldása idején szívós kitarással szivattyták, különböző összegek erejéig végigpumpolták, hogy aztán az egész sajtó maszatos ágán végignyúljon Krausz Simon óriás egyénisége, kiemelkedése és színeje. Könnyen megtekinthető Simon mester, annál is inkább, mert pénz nem normális bankár eszközeivel és technikájával facsart, az reklámot már csak nyugtákon keresztül préselt. Jó lenne neki is nyugtával dicsegni élete alkotó napját és kiadni azokat a neveket, amelyek a nyugták végére vannak biggyeszve. Hozzájárulna a sajtó tisztulásához és felesaphatna egy napra vagy kettőre a sajtó inszultistájának. Félünk azonban, hogy nem lesz hozzá elég bátor-sága, mert nem tud beletörödni abba, hogy az ő bankári napja már igazán nyugtán van.

LE A KALAPPAL

az előtt az önzetlenség előtt is, amelyet a Pénzügyi Központ tanúsít a magyar hitelre szoruló cédekben. Egy bankigazgató javaslatot tett, hogy a Pénzügyi Központ zárja ki kebeléből mindazokat a pénzügyi cédeket, amelyekről kiderül, hogy tizennyolc százaléknál magasabb kamatot számítanak fel ügyfeleiknek. A bankönzetlenség mindig egyik fundamentuma volt az ország létének: a bankerköles talphőre volt a magyar gazdasági életnek. Kalapot kell emelni egy ilyen katói erkölcs előtt, amely tizennyolc százaléki önzetlen és megengedi, hogy tizennyolc százaléki erejéig megnyuzsák a magyar hitelügyről, a kisémbert, a kisparasztot, ellenben tizenkilenc százaléknál már felháborodik, mert a nyugtázás eltávolítja vágni csemek a felhámszjeiket, hanem belehasít az áldozat húsába is, aki csendesen kimúl a bankos hitelművellet bicskója alatt. Valamikor régen, amikor még nem volt az neoneacionalizmus, sem kulturfőlény, sem bankjólét, kilenc százalékos venni már büntetendő cselekmény volt. Amióta azonban kulturánkat kifejllesztették és bankjainkat fokozottan működésben tartjuk, azóta megváltoztak az erkölcsök, megváltozott a banktechnika és megváltoztak a bankkamatok. A magyar paraszt két százalékosat vág ki földjéből, de a pesti bank csak akkor van felháborodva, ha tizenkilenc százalékosat mer venni tőle valamelyik pénzügyi. A kettő között való aránytalanságot könnyen áthidalja a magasabb bankigazgató katói erkölcs és szigorú puritánsága, amely sohasem háborodott fel azon, hogy a bankigazgató urak befektetés nélkül súlyos százezreket és milliókat zsebelnek a segény tömegköl a tizennyolc százaléki megengedett kamatok utján akkor, amikor a hitelre szoruló hisparaszt boldog, ha az adóját ki tudja fizetni a kétszázalékos földhozadékból.

— Országos akcióit indítanak a pécsiék a borra- és ruzs-eltérítésére. Pécsről jelentik: A Kávésok Országos Szövetségének vidéki elnöke, Látke Lőrinc, országos mozgalmat szervez a borra- és ruzs-eltérítésére. E héten deputáció visz három memorandumot Budapestre, a memorandumokat Vass József népjóléti miniszternek, Bud János kereskedelmi miniszternek és Wekerle Sándor pénzügyminiszternek adják át. A memorandum részletesen rámutat az eddigi rendszer hibáira és az új rendszer előnyeire. Mint a memorandum írja, most háromféle borra- és ruzs-eltérítés van életben. Az egyik szerint a közönség annyit borra- és ruzs-eltérít, amennyit akar, a másik szerint kiszolgálási díj címen tíz százalékosat szednek, a harmadik pedig a Pécsét jól bevált rendszer, amely szerint az éltértermek kiszolgálószemélyzete a bruttójövédelmek nyolc százalékosát, a kávéházi személyzet pedig a bruttóforgalom tizenkét százalékosát osztja szét maga között. Ennek a rendszernek elsősorban a kiszolgálószemélyzet látja az előnyét, né és unokája, Simonffy Aladár.

Nagy meglepetéssel végződött a Lovaregyleti díj lefutása

Az év utolsó versenynapja méltóan végződött. Tizenkét ló futott a Lovaregyleti díjban és ezek között voltak az

összes klasszikus versenyek nyertesei, de mind hátul végeztek, míg elől három olyan ló, amelyre senki sem számított.

A Lovaregyleti díj eredménye ismét csak azt bizonyítja, hogy soha ilyen rossz lovaink nem voltak.

mint most. Nem fordult még elő a turf évkönyveiben, hogy egy versenyben induljanak az összes derbynyerők, a Király-, a Királyné-díj győztesek, a St. Leger és a többi nagy futam nyertesei és ezek közül

még helyre sem érkezett egy sem.

Husz év előtt egész váratlanul a Geist-istálló Toast-ja verte meg az akkori derbynyerőt Con amore-t és a kitűnő Sorrento-t ebben a futamban, de még akkor is ez a két megvert ló foglalta le a második és a harmadik helyet és ezenkívül nem futott a többi klasszikus futam győztese. De arra még sohasem volt példa, hogy az

összes klasszikus versenyek nyertesei hátul végezzenek.

Az idei évben napirenden volt, hogy a nagy díjak meglepetéssel végződtek, de a tegnapi meglepetés minden eddigi felülmúl.

A Lovaregyleti díjban tizenkét ló futott, még pedig: a Milleniumi díj és az osztrák Derby győztese, Beaupréau, a Magyar Derby győztese, Rabló, a St. Leger-győztes Búszke, a Magyar Kancadíj-nyertes Baldoyle, az Erzsébet királyné díj kétszeri győztese, Ibbicus, stb. és ezek mind hátul, elől pedig

Bäby, Kitarítás, Nordwind érték célba.

Bäby legutóbb utolsó volt a Földmívelési minisztérium díja ötös mezőnyében, Kitarítás megverte Passat és Nordwind nyert ugyan egy verseny, de jobb lovak nem futottak vele.

Igy a Lovaregyleti-díjat épp úgy, mint a St. Leger, ismét kanca nyerte.

A váratlan eredménnyel végződött Lovaregyleti díj lefolyása a következő volt: A mezőny egy ideig együtt van, majd Buzogány áll az élre. Később Rabló javít a helyzetén és habár megkészt a startnál, elől galoppozik. Az egyesnesbe Bäby fordul be elsőnek, majd Kitarítás és Nordwind nyomulnak fel, de csak Bäby mögött végezhetnek.

Érdekesebb, hogy a Hitch-istálló két lovat indított, a favorit Baldoylet és a nem fogadott Bäbyt. Amint gyakran történik, a favorit lemaradt, az elhanyagolt ló pedig győzött.

A nagy megrökönyödést okozott Lovaregyleti díjat két másik futam előzte meg: A II. oszt. Eladó-verseny a favorit Parodia nyerte, a Welter-hanicapót a 16-os mezőnyben Tambo, míg a favorit Marathon II. helyzetlenül végzett.

A Lovaregyleti díjat az Oszti kísérteti verseny követte, amelyet a favorit Bevenuto nyert meg a kétféves Leikem és a hároméves Ne mihius ellen.

Kétféves handicapban Baltimore, Dána II és Régi nyár volt a befutás, az év utolsó versenyét pedig — a vége jó, minden jó — a favorit Nador nyerte meg Sárkány és Mirabella ellen.

BUTOR 20 HAVI
Kiszáradt
Közép-
RÉSZLETRE
Közép-
ÁRAN
CORVIN BUTORCSARNOK
DOHÁNY-UTCA 39. Közalkalmazottak szállóján.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET

Négy magyar bemutató

rott ezen a héten. Így számszerint bizonyos eredményt jelentő. Bár a jelentősége inkább statisztikai, kvantitatív s magát a színpadművészet igazi lényegét nem érinti. De nálunk, ahol a hazai szerzőknek csak ujabban adnak színpadot, említésre méltó. S akkor is megérdemli a felfigyelést, ha a négy premier közül az egyik, olyas felfrissített, dramaturgiailag megújított repriz s ha ez a voronoffi operáció még a Nemzeti Színház kiváló asszisztenciájával sem sikerült. Mert, bizony,

„A NEVADAI EZREDES”

a Nemzeti színpadán, a legkittünőbb színészekkel s a legaprólékosabb rendezői gondosság mellett sem tudta megtalálni kapcsolódást a mai időkkel, a közönség fejlődött, benső igényével, az alakuló magyar drámaírással. De mit vártok, mit is várhattak ettől az elagott bohózatától? Azt gondolták, örkösű elikai meglátás van benne? Vagy a humor sosem öregedő ereje? De, akár egy, a lelket derítő kacagás perce? Hát nincs! Sem ez, sem semmi sincs ebben a taluntalav bohózatban, csak fárasztó unalom. Meg zavart feszélyezettség, amikor a néző anyja s oly kiváló színészt lát, szinte már vergődni a kriptaszagú szerepekben. Azzal a komlysággal, amely nyilván megilleti Herczeg Ferencet, kérdezzük: miért kellett előállni ezzel a reprizzel? Most. Most, amikor mindenki, aki valamely értéket jelent a színházak körül, a tegnap buszaságából, léha felületességéből új s mélyülő kintat keres.

Ilyen irodalmi céllal, bár a léleknek nem mindig teljes művészi tisztaságával iródtott a Belvárosi Színház újdonsága, Lakatos László komédiája, a

„TIZENNYOLCÉVESEK”

A vér piros korbacásától meghajszolt ifjúságról szól ez a darab. Gyermekszerelemről, karikás szemekről, első ölelésekről s első csalódásokról. A hus vággyáról és a lélek kínjáról, az álmok után eljött kegyetlen valóságokról. Sok, nagyon sok erotika fűti a dráma házánját s így felfokozottan, sebes iramban futják be az ifjak a test tragikus kálváriadját. S mert sok szenvedésről szól ez a darab, azért megdöbbentő a már-már cinikus szignatúrája a szerzőnek, hogy mindezt „komédiának” deklarálja. Ez az epés-zöld cinizmus, ha nem is sokszor, de gyakran festi meg a téma vérvörös, álomrészasszín kólorjait. Ez bántó. A színház együttese s a rendezés ügyekszik ezen segíteni. S azon is, hogy a darab hősei, ha már a szerző által

adott szavak szerint ide Pesthez, sőt a pesti körükhöz vannak költve, a színpadon szélesebb horizontot kapjanak, mélyebb gyökeret verjenek. Radó Mária olyan, mint fülledt nyári viharban imbolygó, gyűtrött nődszál. Somlay férfit nyugalma s izzó hánytorgása bámulatos művészi kiegyensúlyozás. De a többiek is mind jók, ami a kitérő rendezés munkájának eredménye.

Epp ilyen kitérő rendezési találat, az összejútnak megrázó erejét érezte a közönség az Új Színház premierjén is, Földes Imre, az

„EGŐ VÁROS”

című darabjában. Ez az irredenta darab sok öszinte, benső fájdalommal iratott. S mégis azzal a mérséklettel, amely a költészetnek egyik legfőbb jellemzője. Nem dradul a túlradni kívánó nemzeti fájdalom, az igaztalansággal szembeálló tiltakozás. Mértéket tart mindig és mindenhol. És tal az egyén, a nemzet véres fájdalomán, a bűn kozmikus mivoltát érinti. Amikor egy ember, egy nemzet megaláztatásáról szól, érezetlni tudja, hogy maga az emberiség alázatolt meg. Gózon Gyula benső hitől forrón, lenyűgözően, csendi meg ezeket az emberiséget békés akolba terelő gondolatokat, érzéseket. Berky Lili a megrendültség s mégis reménykedés, a megaláztatottság s az emelt fejű büszkeség, a magyar nagyszony tisztaság s nemes alakját adja. Harsányi Rezső előkelő francia ezredese azt a reményt nyújtja, hogy ellenfeleink között is vannak férfiak, emberek, igazságos szívek.

A Király Színház legutóbbi premierjén a fiatal színész gárda lehetetsegebbje.

„GAÁL FRANCISKA”

játszotta a közönség tomboló lelkesedése mellett. Ennek a csodálatos színésznőnek a játékában van valami chaplini humor, látás, erő. Rikát és nevetett. Egyszerre sír és nevet az ember. A szeme mélyén maga az eleven élet tükröződik: fájdalmas könnyben és könnyes kacagásban. A proteszkése annyira egyéni, olyan kifejező, hogy nem érthetetlen, ha az operett szerzői kis lendülettel Nadas Sándor egyfelvondosát így kibővítették. De maga a darab s körülötte minden és mindenki eltörpül ez öklönygyi uccagerek felnövekedés, néhol gigantikusan felnövekedés nagysága mellett. A darabról, hát nem írunk. Minek? Nincs. Amennyiben van, azt is Nadas Sándor írói megfigyelése adta. Neki szólnak a tapsok. A Király Színházban is, amint neki szóltak az Andrássy-úti Színházban.

A hét eseményei

A Kamara Színház szerdán új betanulással felújítja a Fogadósnét.

A Magyar Színház pénteken Bus Fekete László vígjátékát, a Diktátor kisasszonyt mutatja be.

A Fővárosi Operettszínház Lengyel József háborus drámáját, A nagy börtönt pénteken mutatja be.

* A „Nürnbergi Hét”. A „Nürnbergi Hét” változatos gazdag programját mind nagyobb gondokkal bővíti a vezetőség, amely az idegenek részére a magyar kultúrához méltó műsort akar összeállítani.

tani. A m. kir. Operaházban tervezett előadások változást szenvedtek. Amennyiben november 13-án Hury János-t, november 14-én pedig Karolina Annát fogadják adni. A nagyszabású kulturális eseményekkel kapcsolatos ki-magasló társadalmi esemény lesz Hubay Jenő főigazgató, majd a Német Birodalmi Egyesület estélye.

* Bernard Shaw bemutató Nyiregyháza. Az Országos Kamara Színház a beígért művészi előkészítéseket fokról-fokra valóra váltja. Most Bernard Shaw „Az ördög cimborája” c. melodrámáját mutatták be. Pünkössti Andor rendezése ennek a költői munkának megfelelő keretet adott. Így érvényre jutott az a művészi s irodalmi tartalom, amely ezt a

különös darabot betölti. A közönség, bár eleinte hüvösen, de később felmelegedve, sőt lelkesedve fogadta a bemutatót.

SZÍNHÁZAK HÉTFŐI MŰSORA:

M. kir. Opera: Nincs előadás.
Nemzeti Színház: A nevadai ezredes. (7.8) B.
Kamara Színház: Egy pohár víz. (7.8).
Vigszínház: Egy kettő, három. (8).
Városi Színház: Hungenyán. (7.8). A Magyar Színház: Agglegény apa (8).
Király Színház: Tommy és társa. (7.8).
Fővárosi Operettszínház: Ez hát a szerelem (8).
Belvárosi Színház: Földművelő János. (8).
Új Színház: Égő város. (8).

RASPUTIN

leánya

esténként a TABARINBAN

RÁDIÓ

Hétfő, október 14.

9.15: A rádió házikvartettjének hangversenye.

9.30: Hírek.

9.45: A hangverseny folytatása.

11.10: Nemzetközi vízjelzőszolgálat. Vízállásjelentés.

12.00: Déli harangszó.

12.05: Kurina Simi és cigányzenekarnak hangversenye.

12.25: Hírek.

12.35: A hangverseny folytatása.

1.00: Pontos időjelzés, időjárás és vízállásjelentés.

2.30: Hírek, élelmiszerárak.

3.45: Fulttonrendszertü képátvitel.

4.20: Asszonyok tanácsadója. (Arányi Mária előadása).

4.45: Pontos időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés, hírek.

5.10: Tót-magyar nyelvtanítás. (Dr. Erneyi József).

5.40: (Operett-részletek. Zenekari hangverseny). Vezényvel Polgár Tibor karnagy.

6.50: Német nyelvtanítás. (Szentgyörgyi Ede dr.).

7.25: Diósy Edith hangversenye, zongorán kísér Polgár Tibor.

8.00: Tomesányi István m. kir. postafőmérnök előadása: „A berlini rádiókiállítás és a távolbalítás legújabb eredményei.”

8.30: A közép-európai műsorcsere-sorozatban a prágai rádióadóállomás műsorának közvetítése.

Utána kb.

10.10: Pontos időjelzés, időjárás-jelentés.

Majd Farkas Jenő és cigányzenekarnak hangversenye a Spolarich-kávéházból.

Átmeneti és télikabát ocassio a Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezete ruházati áruházaiiban

Férfi átmeneti kabátok szürke és barna sportmintás	P 90.-
Férfi átmeneti double-kabátok sima és elmosódott mintájú prima double-szövetből „Heco” selyembéléssel	„ 120.-
Férfi teveszőr utánzatu átmeneti kabát „Heco” selyembéléssel, drapp és világosbarna színben, mérték utáni kivitel	„ 150.-
Férfi Floccone átmeneti kabát drapp, barna, acélkék, és sötét-szürke színben „Heco” selyembéléssel, a legelegánsabb fazon és kivitel	„ 180.-
Női átmeneti kabát angol mintás, elegáns fazon	„ 36.-
Női átmeneti kabát végig bélelt	„ 32.-
Női fekete télikabát végig bélelt, szőrmegallérral, elegáns kivitelben	„ 52.-
Női télikabát flaush anyagból minden divatszínben, elegáns szőrmegallérral	P 90.- „ 78.-
Női télikabát prima gyapjucrépe anyagból minden divatszínben, gallér és kezelő prémezve	„ 165.-
Leányka flaush végigbélelt télikabát	„ 45.-től
Sötétkék boy-kabát bársony gallérral, aranygombokkal	„ 36.-től
Fiu végig bélelt télikabát zsinörgombolással és paszomány gombokkal, szőrmegallérral	„ 60.-től

Magyar Köztisztviselők Fogyasztási, Termelő és Értékesítő Szövetkezete ruházati áruházai:

Budapesten: Vidéken:

V., gróf Tisza István-utca 18. Debrecen, Győr, Kaposvár,

IX., Mester-utca 15/17. Miskolc, Nyiregyháza, Pécs,

I., Attila-utca 14. Szeged Székesfehérvár

KÖZGAZDASÁG

Bankfuziókról tárgyaltak a pénzügyminisztériumban

A pénzügyminiszter minden kedvezményt megadna, de a bankvezérek huzódoznak

A legnagyobb két német bank és a bécsi Bodenkreditanstalt fuziója a Creditaanstalttal újra előtérbe hozta Magyarországon is

a bank fuziójának problémáját.

A nagybankok vezetői csütörtök délután értekezletre gyűltek össze a pénzügyminiszter elnöke alatt a pénzügyminisztériumban és a bankfuziók kérdését is tárgyalták. A miniszter a tárgyalás során

a legmesszebbmenő kedvezményről biztosította a megjelent bankvezéreket a fuziók előmozdítása érdekében,

amelyet az ország gazdasági helyzete érdekében szükségesnek tart. Az értekezleten szóba került a bankfuziók egyik legkényesebb és legnehezebb problémája: a tisztviselőkérdés és az értekezleten megjelent érdekképviseletek közül a Pénzügyminisztériumi Központ egyik ismertnevű igazgatója vetette fel azt a kérdést, hogy mi történjen a fuziók révén állástalanuló tisztviselők százával? Erről a kérdésről hosszas és kimerítő vita indult meg, többféle terv és indítvány is hangzott el, amelyek közül a legkényesebb megoldását célozták, hogy

ezeknek a tisztviselőknek néhány hónapi, esetleg egy-két évi existenciájára biztosítsanak,

de egyrészes megállapodás ebben a kérdésben sem tudott kialakulni, úgy hogy a tárgyalások a bankfuziók előmozdítására legközelebb folytatódhatnak.

Mondanunk sem kell, hogy a mulhatatlanul szükséges bankfuziók Magyarországon nem a tisztviselőkérdésben fordulnak meg. A bankvezérek álmát egy csöppet sem zavarja, hogy ilyen fuziók révén néhány száz tisztviselő maradna kenyér nélkül, ha ők maguk megtarthatják állásaikat és jövedelmeiket.

A bankfuzióknak eddig is és most is kizárólag az az akadály, hogy nálunk bankvezéri hitbizományok alakultak ki, a melyeknek élvezői jöttányit sem akarnak engedni szerzett jogaikból.

Pedig ha csak néhány bankvezér vonulna a magánélet, bizonyára gondtalan nyugalmába vissza, sem a tisztviselőkérdés, sem az állam adópolitikája nem gátolná, hogy a hitellet tulajdonosai megelégedjenek és azokban a keretekben helyezkedjék el, amelyek a trianoni Magyarországnak megfelelnek.

A Földhitelbank és a parasztváltók

A Pénzügyminisztérium maga fogja megvédeni a kisbirtokosok érdekeit

A Földhitelbank válságának megoldása során az érdekeltek között legelőször a kérdés, hogy miként lehet annak a többszáz kisbirtokosnak érdekeit megvédeni, akik a banktól megvásárolt parcellák és kisbirtokok vételárával még hátralékban vannak és fizetési kötelezettségeiknek csak az esetben tudnak eleget tenni, ha a bankkal kötött eredeti szerződések értelmében több éven át részletfizetéseket teljesíthetnek. A bank fizetésképtelensége folytán azonban az a helyzet állott elő, hogy ezeknek a kisbirtokosoknak váltóit, az úgynevezett parasztváltók, körülbelül 3,7 millió pengő összegben angol kezébe kerültek, amelyek természetesen kíméletlenül és egy összegben hajtánák be a tartozásokat, miután a Földhitelbank maga a tartozásokért helytálló nem tud.

A pénzügyminiszter természetesen elejétől fogva meg akarta akadályozni, hogy

az agrárkrízis néhány száz magyar kisbirtokos földönfutóvá válása révén még fokozódjék

és hozzájáruljon ahhoz, hogy a Pénzügyminisztérium, mint a Földhitelbank vagyonfelügyelője, ennek a kérdésnek speciális megoldásával foglalkozzék. A PK. először a Magyar Földhitelintézethez fordult, sőt kérte fel a parasztváltók rendezésére. Az eredeti elgondolás az volt, hogy a kormány a svéd gyufaköl-

csőnből az eredeti kamatlábon a Földhitelintézetnek bocsátja rendelkezésére a szükséges 3,4 millió pengőt s a Földhitelintézet abból a differenciából, amely a gyufakölesön kamatlába és a parasztlak által fizetett kamatláb között mutatkozik, fedezné esetleges veszteségeit. A Földhitelintézet ezt az üzletet nem vállalta. Erre közvetlen tárgyalások indultak meg az angolokkal, amelynek eredményeként az a helyzet alakult ki, hogy a PK. maga vette kezébe az ügy rendezését.

A megoldás az, hogy az angolok a tőkét mérsékelt kamatláb mellett meghagyják a Pénzügyminisztériumnál, amely az angoloknak természetesen teljes biztonságot nyújt követelésük tekintetében, másrészt abban a helyzetben is van, hogy az adósoknak a megállapodás szerinti részletfizetések kedvezményét biztosítsa.

Az esetleg előálló veszteséget a PK. is az angol és a parasztlak által fizetendő kamatláb között mutatkozó differenciából fogja fedezni. Amilyen örömdetes, hogy a PK. és a pénzügyminiszter előrelátása felismerte ennek a kérdésnek horderejét, annyira sajnálatos, hogy a parasztlak, akik a Földhitelbank révén birtokokhoz jutottak, a vételár után ennél a megoldásnál is 13-14 százalékos kamatot fognak fizetni. A Földhitelbank ügye egyébként

elég kedvezően áll. Az egyezség finanszírozására vonatkozó tárgyalások jó mederben folynak s nagyon valószínű, hogy 50%-os alapon, amely 8 hónap alatt lesz fizetendő, a kényszer egyezséget a hitelezők elfogadják.

Bizonyos azonban már most, hogy az október 29-re kitűzött kényszer egyezséget tárgyalást a referens bíró legalább 2-3 hónappal elhalasztani lesz kénytelen.

mert a vagyonfelügyelő jelentése az év vége előtt aligha készül el. A Földhitelbank ügyletei egyrészt tulajdonosok komplikáltak, másrészt tulajdonosok nagykiérették ahhoz, hogy a vagyonfelügyelők és a bíróság már október 29-ig kielégítő képet adhatnának önmaguknak és a hitelezőknek. A halasztás — mint értesülünk — a tárgyalás megtartása nélkül, hivatalból fog megtörténni.

A Garancia bank felmondott összes tisztviselőjének

A Frankfurti Biztosító összeomlását nyomon követte Németországban egy második legnagyobb biztosítónak a Rehnania-nak a fizetésképtelensége. Ennek a biztosítónak a bukása sokkal kevésbé érintette a magyar pénzügyet, mint a Frankfurti Biztosítóé, mert a Rehnania-nak egyetlen összeköttetése volt a magyar piacra és pedig a Hermes Biztosító. Ez a biztosító pedig hitelbiztosítások révén szoros kapcsolatban állott a Főnagyi Aladár elnöke alatt álló Garancia Bankkal, amely tulajdonosok a legutóbbi hónapokban ugyiszlóval kizárólag antihitelezésekkel foglalkozott. A Rehnania bukása erősen érintette a Hermes biztosítót és a vele kapcsolatos Garancia bankot. A magyar piacon első és kellemetlen következménye a német biztosító összeomlásának az volt, hogy a Garancia bank október 1-én valamennyi tisztviselőjének alkalmazottjának felmondott. A Garancia bank valószínűleg teljesen beszünteti működését. Pénzügyi körökben azt mondják, hogy a bank vezetőit elkedvetlenítette az a körülmény is, hogy az elmúlt esztendőben a fogaskerekűvel szemben alapított Florida Caffé Restaurant-hoz fűzött üzleti reményeiket nem valósultak meg. Ez a hatalmas kávéházi üzem a hosszú és meleg nyár ellenére több mint 200.000 pengő deficittel zárta az első szezóját.

A külföldi pénzájánatokkal egy hét alatt 0,4%-kal szorították le a pénz árat. Amerikából kiindulva az elmúlt héten az összes európai pénzügyi piacokon lényeges változások voltak észlelhetők. Így első sorban megszűnt az a nyomás az európai piacokra, amely ezeket a piacokat már hazamosabb időn keresztül nyomta és amely kulminációs pontját a legutóbb bekövetkezett angol bankráta emelésével érte el. Ezen kedvező irányú változás az utolsó hónapokban már nálunk is éreztette hatását. Elsőrendű kezek ugyanis már 7%-os ajánlatokat kaptak külföldről, ami azért figyelemreméltó, mert ez az előző heti kamat feltételekkel szemben 0,4%-os olcsóbbadást jelent. Ezek az ajánlatok leginkább Svájcban és Hollandiából jönnek. Különösen említésre érdemes jelenség, hogy a külföldi pénzájánatok között a legutolsó napokban francia tőke is igen sűrűn szerepelt.

Nincs komoly ajánlat a piaristához. Azóta, hogy a népjóléti minisztérium kiköltözött a dunaparti piarista-házból, a legkülönbözőbb tervek merültek fel ennek az épületnek a felhasználásáról. Felmerült az a terv és pedig a városgazdasági ügyosztály részéről, hogy a népjóléti minisztérium kiköltözésével felszabaduló épületbe azokat a fővárosi hivatalokat kell beköltöztetni, amelyek most magánházakban vannak elhelyezve. Ezt a tervet Edes Endre, a városgazdasági ügyosztály vezetője propagálta, akivel azonban szembeleyezkedett Lamotte Károly dr. pénzügyi tanácsnok. A fővárosi pénzügyi ügyosztályának a vezetője azt a javaslatot terjesztette a tanács elé, hogy a főváros bontassa le a piarista-házat és a telek beépítésére írjon ki versenypályázatot. A pénzügyi tanácsnok elképzelése szerint jelentkezőknél különösen a tőkecsoportok, amelyek majd hajlandók lesznek erre a kitűnő fekvésű dunaparti telekre szállódást építeni. A főváros a teleket ingyen engedné át, aminek ellenében viszont 35 esztendő múlva a szálloda a főváros tulajdonába menne át. Alig hogy a pénzügyi tanácsnok ezt a javaslatot elkészítette, egyes napilapokban megjelent tudósítások szerint csakhamar híre terjedt, hogy több ajánlat érkezett a városházára. Beszéltek egy svájci tőkecsoport ajánlatáról, sőt legújabbban egy német ajánlatról, amelyek 400 szobás luxus-szálloda építésére volnának hajlandók. A Reggeli Ujság munkatársa utánajárt ezeknek a híreszteléseknek és kétségbevonhatatlanul megállapította, hogy egyetlen szó sem igaz ezekből a különféle fantasztikus ajánlatokról szóló hírek közül. Ezzel szemben az a tény, hogy a piarista-ház, amely most már hónapok óta teljesen üresen áll s restaurációra szorul s ha rövidesen nem döntenek további sorsáról, megtörténhetik, hogy magától omlik össze és nem lesz szükség a lerombolásra.

A Kereskedelmi Bank érdekkörébe került a Magyar Kender. Tözsdei körökben már napok óta beszélnek azokról a surlódásokról, amelyek a Magyar Kender-, Len- és Jutaipar r. t. és annak patronizáló pénzügye, a Magyar-Olasz Bank közötti üzleti természetű okokból kifolyólag felmerültek. Ugy halljuk, hogy ezek a surlódások igen komoly természetűek olyannyira, hogy a Kender igazgatósága egy új bankösszeköttetés felé orientálódott. Ebben az irányban a tárgyalások már meg is indultak és — mint értesülünk — eredményes befejezés előtt állnak. Arról van szó, hogy a Magyar Kendernek sikerült a Kereskedelmi Bankkal megállapodást létesítenie hitel-szükségletének almentálására néve. Ezen új összeköttetés létrehozásában — értesülések szerint — döntő része volt a Kereskedelmi Bank egyik üzletbarátjának, akinek a Magyar Kenderhez igen közeli családi nexusok fűznek.

„Kötvénykiállítás az új zálogjogi törvény szerint” címmel dr. Nyúlósi János kincstári főtanácsos a TEBE igazgatója, cikksorozatot kezdett a „Magyar Pénzügy” legutóbbi számában. A jogászok közt különös érdeklődésre számot tartó cikksorozat az „Magyar Pénzügy” minden hét szerdáján megjelenő számaiban folytatásokban közli. Kiadói hivatal: Budapest, V., Sas-utca

A Hazai Fésűsfonógár mérlege A hivatalos lap vasárnapi száma közli a báró Kohner-házi érdekkörébe tartozó Hazai Fésűsfonógár r. mérlegét, amely 957.224 pengő veszteséggel zárult.

Jellemét, tehetségét, hajlamát megállapítja, ha mellképet és 120 fillér bélyeget beküldi. SÉLT LAJOS, Budapest, VII., Dohány-utca 77.

IRÓGÉPEK az összes rendszerekben beszerezhetők **BRESSÁN TESTVÉREK** speciális javítóüzemében Budapest, IV., Királyi Pál-utca 9. szám. (Kálvin-tér mellett) Telefon: A. 833-65 Kellékek az összes rendszerű írógépekhez. Írógépek szaküzemi évi karbantartása. Kérjen árajánlatot!

Három góllal vezettek a debreceniek mégis győztek az upestiek

Ujpest—Bocskay 4:3 (1:3)

A bajnoki pontokért vezetett küzdelmekben olyan izgalomban gazdag mérkőzésben volt része az upesti Stadion sportközönségének, ami csak minden szököcvényben egyszer fordul elő.

Már 3:0-ra vezetett a vendégcsapat, amikor az upesti legénységnek sikerült első gólját megszereznie.

A lila-fehér csapatban csaknem ráfizettek egy-két kísérletezésre. *Avart* centerben játszója, *Mészáros* volt a jobb. *Harmat* pedig a balösszekötő. A játék kezdése a debreceniek szerencsésével kezdődött, mert Ujpest kénytelen volt nap és szél ellen játszani. Avar szép szöktetésekkel állandóan foglalkoztatta *Törököt*, akinek lövéseit *Budai* bravurosan védi. *Bocskay* az 5. percben támadást vezet, amelynek eredményeként *Sághy Zemplerhez* passzol, aki fordulásból a debreceniek vezető gólját megszéri.

A váltakozó mezőnyjátékból lassanként nyomasztó Bocskay fő-

lány kerekedik, de két korneren kívül egyelőre nincs más eredmény. Az első negyedóra elteltével *Teleki Markossal* vezet pompásan keresztülvitt támadást, amelyből az upesti kapkodó védelem miatt *Markos* kapura lő.

Az első beadást szereli az upesti együttes, de a második *Teleki*hez kerül vissza, aki azt a hálóba fejele (2:0).

Az eredmény hallatlanul felvilványozza a debreceni fikat, akik ritkán látott lelkesedéssel folytatják ostromukat. A 27. percben a brillirózó *Markos* lefut, labdáját *Teleki*hez juttatja, akinek éles lövését *Aknai* kiüti s a szemfüles *Zemmler* védhetetlenül lövi a hálóba 0:3.

Ujpest fejresztetlen kapkod. A 34. percben *Fogoly* III. szép szabadrugását *Budai* kiüti, *Harmath* közlel mellé lő. A 42. percben a pompás formát kijátszó *Török* beadását *Avarhoz* juttatja, *Budai* könnyelműen előfut s így *Avar* a kapus feje fölött befejele. 1:3. P.

Szabónak egy éles labdáját *Budai* védi, azonban kiejti, de ismét megkaparintja s ekkor P. *Szabóval* történt kollíziója következtében mellén, jobb vállán megsérül. Szünet után a Bocskay a sérült *Budai*val áll ki.

A játék képe teljesen megváltozik, s Ujpest nagy fölénybe kerül.

A II. percben *Török* ideális beadását P. *Szabó* befejele, 2:3. A gyors siker fellelkesíti Ujpestet s folytatja támadó akcióit. A 15. percben P. *Szabó* Avart szökteti, aki a debreceni védelmet kiesejelel és a jobb sarokba passzroz. 3:3. Az upesti iram továbbtart. *Sághy* kifulladásra következtében a csapat visszaesik. A 21. percben upesti korner, *Török* szépen *ivell* labdáját *Kvasz* uszva messziről befejele. 4:3. Lassanként ellanyhul a játék s több korner esik ugyan, de egyik érdemleges helyzet nem adódik s az upesti drukkerok — a győzelem ellenére — megkönnyebbült szívvel hagyják el a pályát.

Ferencváros—Harihárom 2:1 (1:0)

Erős a budai védelem, — gyenge a belső trió a zöldfehéreknél

A zöld-fehérek és a fekete-fehérek régen várt összecsapása nem járt azzal a szenzációval, amit a futballberkeiben hetek óta reméltek, mert bár a Ferencvárosnak új jobbszélője, *Táncos* remekül bevált, *Kohut* fáradt játéka és

a belső trió kapu előtti bizonytalansága nem hozta meg gólokban azt az eredményt, amely a két csapat erőviszonyában valóban megvan.

Kétségtelen, hogy a Harihárom valamennyi játékosán is — valóban önfeláldozóan mentette hálóját és különösen *Lantos* bravuros játéka akadályozta meg a Fradi-gólok özönét. Az egy gólkülönbségű mérkőzésnek a honi pályán természetesen megvolt a maga — talán túlhangozó — közönsége is, amely meleg színpátival fogadta a kórházból ismét a pályára lépő *Turay* és a gyors lefutású és labdákat pontosan adogató *Táncost* is, aki — úgy látszik — a játékosok ritka érényével — az önzetlenséggel is rendelkezik.

*

Ferencváros *Bukovai*, a Harihárom pedig *Orth* nélkül állt fel a küzdelemhez. Harihárom nappal szemközt kezd, de a Ferencváros szerzi meg a labdát és meleg helyzetet teremt a budaiak kapuját előtt. A támadást viszonzóan a Harihármasok, de szintén eredménytelenül (3. p.). A 4. percben Ferencváros támad. *Táncos* beadását *Takács* II. fogja, akit *Oláh* rövidesen elintéz úgy, hogy kénytelen kiállni. A 9. percben *Táncos*—*Turay* támadást vezet, amikor is

Turay a kifutó kapus mellett a kapuba gurítja a labdát, de a tiszta gólt a bíró nem ítéli meg.

sőt elnézi, hogy *Löwy* nevére kihálalja a gólt a kapuból.

A játékosok hiába protestálnak, a közönség hiába tombol. *Ivánics* a játék folytatását rendeli el. Utána két perccel *Kohut* hatalmas bombáját allg védi *Lantos*, amelyből korner lesz, de ez is a kapu mögé kerül.

Öt percen keresztül unalmas mezőnyjáték. A 17. percben *Kohut* bombája

Oláh kezét érinti,

a megítelt 11-est *Öbecsei* lövi, de *Lantos* kornerre védi

és nem is lesz belőle gól. A 19. percben *Takács* II. visszatér. Sorozatos lövések mennek a Harihárom kapujára, de a védelem mindig a helyén van. Utána a 24. percben *Toldy*—*Kohut* támadás. *Toldy*t felvágja *Oláh*, a szabadrugást *Kohut* emberbe lövi. A 29. percben *Kohut*, majd *Turay* lövése megy hájszályra a kapu mellé. Két perc múlva *Táncos* beadását *Turay* elvétli, de *Takács* II. a labdát a gólbá helyezi.

1:0 a Ferencváros javára.

A 32. percben *Zumpf* eszany felvágja *Toldy*t, amiért szabadrugást ítél a bíró, amelyből eredménytelen korner lett. Most nagy kavardás támad a Harihárom kapuja előtt, amikor: *Zumpf* lövését a kapu balsarkában álló *Toldy* kézbe lefűti. A bíró, ahelyett, hogy „kezes” gólt ítélne, a büntetővonalra mutat. A 11-est most *Takács* II. lövi, de *Lantos* ismét kornerre véd és a korner sikertelenül végződik. Sorozatos eredménytelen Ferencváros-támadások. A 37. percben *Kohut* bombája téveszt célt. Három perc múlva *Löwy* *Turay*t hasbarujja a 16-oson belül, de a bíró nem torolja meg.

A II. félidőt a Ferencváros vehemens támadása nyitja meg. Már a 3. percben biztos helyzetből úgy *Táncos*, mint *Takács* II. „luftot” rug. Majd ismét *Takács* II. a kapus kezébe jő. Forró helyzet a Harihárom kapuja előtt, ahol *Toldy* és *Takács* II. lövése emberbe megy. A 10. percben *Toldy* lövése megy kapu fölé. Négy perc múlva *Kohut* lerohan, beadását *Takács* II. a gólbá helyezi és így

2:0 a Ferencváros javára.

A 16. percben *Turay* lövését *Lantos* csak nagynehezen védi kornerre; ez is eredménytelen lesz. *Takács* II. a 21. percben kétszer egymásután a kapu mellé lő, majd *Táncos* beadását *Takács* II. küldi a kapu mögé. Utána *Turay* hibáz. A 23. percben ismét *Takács* II. lövi oldalba a kaput, majd a 28. percben Harihárom-támadás, amelyből

a feltűnő leszállásból induló *Stanics* a Ferencváros-védelem hibájából gólt lő (2:1).

Sorozatos zöld-fehér-támadásokból *Takács* II. öt ízben mellé és fölé lő (35. perc), majd a budaiak részéről *Schmidt* két lövése kerül el a Ferencváros kapuját. A 40. percben Ferencváros támadását szereli a Harihárom védelme. *Takács* II. és *Kohut* közvetlen közeli lövése magas. *Schmidt* bombája pedig kapu mellé jut. Középjátékkal ér véget a mérkőzés.

Csehország—Magyarország amatőr válogatott 2:1 (1:1)

Pozsony, október 13.

Az Európai Kupáért folyó küzdelemben a 4000 főnyi közönség előtt a magyar csapat igen gyors és technikás játékokat mutatott be és kiegyensúlyozott együttes benyomását tette. A mezőnyben ellenfelénél többet támadott, némi fölényben is volt, s hogy ennek ellenére is a porondot vesztesésként kellett elhagynia, azt csupán csatárai puháságának köszönheti. A csapat legjobb része a védelem és a csatársor két szárnya volt. A cseh együttesben viszont a teljes védelem tett ki magáért. A centerhalf az egész mezőny legjobb játékát produkálta, ezzel szemben a csatársor gyengéden működött és különösen a pozsonyi játékosok szereplése keltett csalódást. *Bulla* ugyan már sérülten állt ki, *Müller* pedig a mérkőzés folyamán sérült meg, azonban *Soral* gyengébb játékára nincs mérséklés.

A mérkőzés elég heves iramu volt és mindkét kapu felváltva veszélyben forgott.

Az első gólt a cseh együttes lötte: a 26. percben *Thauh* erős beadása hálóba került. A 82-ik percben a magyarok szabadrugásból kiegyenlítettek, ugyanis *Regős* II. a hozzákerült labdát góllá értékesítette és ezzel a kiegyenlítést is megszerezte. A II. félidőben mindkét rész-

A bajnokság állása:

1 Ujpest	17:7	10
2 Ferencváros	14:3	7
3 Hungária	17:7	7
4 Harihárom	13:3	5
4 Bástya	11:15	5
6 Nemzeti	5:7	4
7 III. ker FC	7:15	4
8 Boeskey	8:14	3
9 Attila	7:13	3
10 Somogy	5:12	3
11 Pécs—Baranya	2:8	3
12 Kispest	0:2	3

Futball eredmények

Fer. Vasutas—MTK 2:0 (amatőr).
NSC—BVTK 3:0 (1:0).
Ferencváros B)—Harihárom B) 2:2 (2:0) (Szöv. díj).

II. liga:

Szombathely: Sabaria—Józsefváros 4:1 (2:1). A gólokat *Borbély* (3. p.), *Linbeck* (7), *Borbély* (43) II. (15) Szita és ismét Szita (31) lőtte.

Nagykanizsa: Zala-Kanizsa—Vasas 2:1 (1:0). A vezető gólt Szász érte el a 20. percben. *Bednarik* a második félidő 8. percében kiegyenlített. Három perccel később *Schmidt* 11-esből lötte a győztes gólt.

Kaposvár: Kaposvári AC—Pécsi TE 1:1 (1:0). Serlegmérkőzés.
Zala-Kanizsa—Vasas 2:1 (1:0).

Mitteldeutschland—Süddeutschland 5:2 (2:0). (Magdeburg).

Westdeutschland—Norddeutschland 1:4 (1:1). (Dortmund).

Berlin—Süddeutschland 2:1 (1:1). (Boroszló). — A fenti mérkőzések a német szövetségi serleg előmérkőzéseit képezte.

Sp. Vgg. Fürth—FV Würzburg 2:1. ASV Nürnberg—Bayern Hof 2:1.

FC Bayreut—VFR Fürth 2:1.

Sp. Vgg. Hof—I. FC Nürnberg 0:3. Bayern München—Teutonia München 7:2.

1860 München—Schwaben Augsburg 5:1.

Ulmer FV 94—Wacker München 2:1. DFC Prag—Moravska Slavia 4:2 (1:1). Slavia—Sparta 2:0 (1:0).

Dánia—Finnország 8:0 (4:0)

Kopenhága: Dánia—Finnország válogatott labdarugómérkőzés 8:0 (4:0). 24.000 néző. A mérkőzés az erőviszonyoknak megfelelően a több klasszissal jobb dánok megérdemelt győzelmével végződött.

ről számos hiba történt, míg a 15. percben *Müller* az egész védelmet kijátszotta, a labdát a szabadonálló *Jehlikskhoz* passzolta, aki a csehek győzelmét jelentő gólt a hálóba juttatta. A félidő hátralevő részében a magyar csapat kétségbeesetten küzdött a kiegyenlítésért, azonban támadásait nem kísérte szerencse. A kornerárny 9:5 volt a csehok javára. A bíró: dr. *Lustgarten* (Krakó) nagyobb hiba nélkül vezette a mérkőzést.

Sivár küzdelem után csak egy pontot tudtak hazahozni az óbudaik

III. kerület—Pécs-Baranya

1:1 (1:0)

Többet várt a pécsi közönség az óbudaik csapat szereplésétől. A játék mindvégig nyílt volt. A 17. percben *Leangyel* sarokrugásból megszerezte csapatának a vezetést. A félidő végéig a játék teljesen elapadt.

Szünet után a pécsiek támadnak többet és a 25. percben *Halas* révén kiegyenlítettek. Mindkét csapatban a védelem működött kifogástalanul, míg a csatársor játéka sok kívánnivalót hagyott maga után.

Szerencse mentette meg Hungáriát a vereségtől

Hungária—Nemzeti 2:0 (1:0)

Gyenge taps üdvözi a Hungária legénységét, amikor a pályára lépnek Hirzerrel az élen. Annál nagyobb tapsot kap a hazai csapat, a fekete-fehér Nemzeti.

Választásnál Nemzetinek kedvez a szerencse, mert a nappal szembeni kaput kapja a Hungária. *Majorszky* bíró sipjára kezdik el a játékokat a kék-fehérek. Kalmár indítja el a labdát Hirzerhez, aki azt továbbítja Titkosnak. Ez a kezdés máris veszélyt teremt Gallina kapujánál. *Skvarek*—*Jeckl* jobbszárny, majd a *Hirzer*—*Titkos* balszárny vezet veszélyesnél-veszélyesebb támadásokat az ellenfél hálójára. A 7-ik percben felzug a tömeg és

tizenegyest követel, mert *Kocsis* a tizenegyes vonalon közel üti le a labdát, de a közelben álló bíró nem látja.

Hiába tüntet a közönség és hiába vitatkozik Szendrő, a bíró a büntetőrugást nem adja meg. A Nemzeti is támadólag lép fel, veszélyes helyzeteket is teremt, ez annál inkább sikerül, mert az ujjone Horváth, mintha a pályán sem lenne, könnyen enged el maga mellett a fekete-fehér belsőket. Kalmár is megszokálja a sok hibát és 30 méterről éles bombát küld, de ez hajszára a kapu mellé kerül. A 15. percben Győry II. éles lövését Német csak korrnera tudja tolni. Forró helyzet a Hungária kapujánál. *Kocsis* csak úgy tud menteni, hogy a labdára esik és arról addig le sem megy, amíg zavarából a bíró sipja ki nem segíti.

A tizenegyes vonalon a bíró a labdát feldobja, amiből *Hossó* éles labdát küld kiesivel a kapu mellé. A tribün és az állóhely közönsége is megszokálja Horváth gyastra játekát és bekiabál egy pályára: Klóber a Horváth helyére!

A 16-ik percben *Jeckl* kereszt-passzával *Titkos* megszökik. Török csak úgy tudja elérni, hogy a 16-on belül csúnyán felvágja. A bíró egyenlített, mert

ezt a tizenegyest sem adja meg.

A következő percben *Horváth* *Wéber* fejrugasával vonja magára a figyelmet, aki egy percig a földön is marad. A harmincötödik percig nem történik esemény, míg a harminchatodik percben

Kalmár egyedül tör ki és a 16-ról csőrel küldött labdája a meglepett Gallina feje fölött a hálóba repül (1:0).

Nem esett gól a Somogy—Kispest mérkőzésén

Ez a mérkőzés két jó védelemnek és két rossz csatársornak a párharcra volt. Bár a helyi csapat az egész mérkőzés alatt, de különösen az első félidőben frontban volt, néhány kapufalóvösen kívül más eredményt nem tudott elérni. Az első félidő 30. percében *Dénes*, a Kispest kapusa *Jakubét*

Október 27-re halasztják az első autós-pályaversenyt

Részletesen beszámoltak a lapok arról a nagyarányú autós-pályaversenyről, amelyet a *Királyi Magyar Automobil Club*-bal való előzetes tárgyalás után a *Terézvárosi Torna Club* akart a jövő vasárnap rendezni. A K. M. A. C. által szervezett versenynek hirdett svábhelyi miting után joggal hihette a TTC, hogy nagy anyagi áldozatokkal járó s valóban uttfőző első magyarországi pályautóversenyt minden zökkenő nélkül beonyolíthatja le.

Eppen ezért meglepetéssel értesültek arról, hogy a verseny napra

Kalmár Titkos labdájával újra át-töri a Nemzeti védelmét, az egyedül álló Gallina csak önfeláldozó bravurjával tudja megmenteni kapuját. A nagy lendülettel futó *Kalmár Gallinát úgy febrerugta, hogy a kapust ájullan kellett a pályáról kivinni*. Percekig *Hossó* védett helyette. A Nemzeti még tíz emberrel is veszélyes tudott lenni. A 40. percben Gallina újra visszajön. A Nemzeti védelem Szendrővel az élen most már egymásután durván teríti le *Skvarek*ot, majd *Jeckl*et, de még bírói figyelmeztetésben sem részesül.

Nemzeti kezd a második félidőt és amíg a bíró sipja a kezdést jelzi Hirzer és Kalmár tanítják Horvátot a centerhál feladatára.

Alig indítja el *Wéber* a labdát, a gyors Nemzeti balszárny máris Német kapuja előtt terem, aki bravurosán ment. Most már ugy-látszik Horváthon fogott a tanítás, mert lassan kezd belejönni a játékba. *Rebró a lelke a csapatnak*, míg *Bihámvál* össze nem üt-közik. Őt is sérülten viszik le a pályáról és erősen sántikálva csak percek múlva tér vissza, úgyhogy *Jeckl* megy a helyére és Kalmár vonul hátra negyedik halfnak. A felforgatótt Hungária most már csak védekezésre szorul, csak Kalmár dobja néha frontba az al-mosan játszó esatársort. Titkos-t második félidő közepéig teljesen mellőzik, hiába reklámál a közönség balra, minden labdát *Jecklre* játszanak. *Rebró most újból kiáll, ugylátszik nem bírja sérülését kiheverni*. Szendrő ismét durvaságával vonja magára a figyelmet, *Skvarek*ot a 16-on belül csúnyán felvágja, de *Majorszky* sipja most is néma marad.

A Nemzeti védelem durvasággal igyekszik egyenlíteni, mert Szendrő újból *Skvarek*ba talpal. Végre *Majorszky* is megújja a sorozatos durvaságokat és szabad-rugást itél a fekete-fehérek ellen. A büntetőrugáshoz az egész Nemzeti beáll a védelembe. A negyven-edik percben *Titkos* is megszokálja a mellőzést, *Hossó* után hátra megy a labdáért, eiszedi előle és a labdát magasan a közepre adva

a befutó *Jeckl Gallina* és Szendrő között a kapuba gurítja (2:0).

Bartos hiába veti magát a labda után, azt még jobban beszegeti. Végre a mérkőzést jelentő kettős sipjél vet véget a többször durvaság elhajuló küzdelemnek.

a földre rántotta, de a bíró nem itélt tizenegyest.

A második félidő 29. percében a kispesti *Petőcöt*, mert az ellenfél kapusát durván megtámadta, a 30-ik percben pedig *Magyart* (Kispest) az egyik határbíró megsértése miatt a bíró kiállította. A mezőny legjobb játékosa *Somogyi* centerhál volt.

most a KMAC a *táti kilométer-lancé*-hoz szoltítja a versenyzőket s így az értékesebb mitinget rendező egyesületet arra kényszeríti, hogy az Erzsébet királyné-uti ligetpályára kiirt versenyét jövő vasárnapról egy héttel későbbre — október 27-re — halassza. E halasztás kétségtelenül árákokat okoz az autómiting résztvevőinek s ezért máris hangok hallatszanak az ön-álló motorszövetség megalakítására.

Német uszókerekor

Hamburg, október 13.

Egy jubiláris uszóverseny alkalmával *Küpperl* (Viersen Schw. V.) a 100 m-es háttonuszás német rekordját 1.09,8 p-ron javította.

Gólokkal győztek a szegediek a miskolciak ellen

Bástya—Attila 5:2 (2:1)

Szeged, október 13.

Másfélvezér néző előtt szállt küzdelemre a két vidéki csapat, amelyen eleinte a miskolci fiúk voltak fölényben. Negyedórás mezőnyjáték után a Bástya kezd élénk támadásba s egy pompásan kidolgozott lefutásból *Schwarzhoz* kerül a labda, aki *Kittlnek* átadja, de ez igazalmában a kapu fölé fejele. A következő lerohanásnál *Possákn* lövése *Szemzre*re pattan. Lassankint fölénybe kerül a Bástya, de mégis

Attila éri el az első gólt.

Korányi elengedi *Hajóst*, akinek keresztpassza *Kásához* jut, aki *Szederhez* továbbítja. A magasan ívelő labdát *Szeder befejele az ellenfél kapujába*. (1:0).

Ez a gól a Bástyát felrzza s rövid eleutámadás után *Kittl lapos lövése révén kiegyenlít*. (1:1). A Bástya tovább támad, *Solti* a labdát *Vargához* juttatja, aki azonban — bár kedvező helyzetben áll — kapu mellé lö. A miskolciak jutnak most frontba. Ellentámadá-

suknál *Opata Hajóst* szökteti, akinek lövését *Beneda* csak korrnera tudja menteni. Pár pere múlva *Possák*—*Solti*-akcióból

Solti a szegediek vezető gólját lötte.

A játéka a félidő vége felé kissé eldurvul, mert mindkét fél erőszakosan kíván az eredményen javítani.

A második félidőben majd egy-negyedóráig tart, míg az Attila kiszabadul a Bástya ostromgyűrűjéből. *Opata* változtat a helyzetben, aki

ritkán látott hosszú 30 méteres lövéssel kiegyenlített.

Mindkét részen ideges csatárjáték következik ezután. A 24-ik percben *Varga* és *Schwarz* összejátékából utóbbi a szegediek vezető gólját lövi. Pár perere rá egy Bástya-támadásnál *Szemz*o korán kifut a kapuból és a szemfüles *Possákn* a negyedik gólt lövi. Az ötödik gól a meces végén röpül be.

Magyarország 1929. évi kerékpáros hegyibajnokságának győztese:

Szenes Károly (MTK)

— A Reggeli Ujság tudósítójától. —

Vasárnap zárult az 1929. évi kerékpáros versenyszezon az utolsó napon a Budai Kerékpáros Egylet mintaszerű rendezésében került döntésre Magyarország hegyibajnoksága, amelynek döntőjében a mult vasárnap előfutamok győztesei vettek részt. A két nagy favoritot, *Lovas*t és *Szekerest* kevéssel a cél előtt tömlőszakadás érte, de amugy se tudták volna *Szenes* győzelmét megakadályozni, aki nagy előny-nyel érkezett a célba.

A verseny a következő eredménnyel végződött:

Hegybajnokság: Bajnok: *Szenes Károly* (MTK) 10:56 mp. 2. *Vida M.* (MKSz) 11:02 mp. 3. *Wittner* (Árpád)

Uj országos rekordok a MAC ifjúsági versenyén

Kisszámú közönség előtt folyt le az országos ifjúsági atlétikai verseny, holott az elért kitünő eredmények és szép küzdelmek nagyobb érdeklődést érdemeltek volna.

Eredmények: Helyből távolugrás: I. oszt.: 1. *Zsuffka* (MAC) 314 cm. Rekord! 2. *Kiss* (FTC) 301 cm. 3. *Szaboles* (MAC) 280 cm. — 400 m. gát: I. oszt.: 1. *Nagy* (MAC) 57,5 mp. Rekord! 2. *Kovács* (FTC) 58,6 mp. 3. *Petrik* (MAC) 65,4 lp. — Magasugrás: I. oszt.: 1. *Jász* (MAC) 170 cm. 2. *Kostyál* (KISOK) 165 cm. 3. *Csányi* (BBTE) 150 cm. — 800 m. II. oszt.: 1. *Mészáros* (KISOK) 2:08,6 mp. 2. *Auslander* (MTE) 2:15,4 mp. 3. *Takács* (MÁV) 2:16 mp. — Rudugrás: I. oszt.: 1. *Zsuffka* (MAC) 360 cm. 2. *Csontos* (MTK) 330 cm. 3. *Piti* (ERAK) 300 cm. — Diszkoszvetés: I. oszt.: 1. *Török* (EKAC) 38,87 m. 2. *Acél* (BBTE) 34,62 m. 3. *Balaton* (MAC) 34,21 m. — 110 m. gát: 1. *Szaboles* (MAC) 12,8 lp. 2. *Kostyál* (KISOK). — 4-szer 400 m. staféta: I. oszt.: 1. *MAC* 3:52,2 mp. (Szaboles, Paulik, Petrik, Nagy). — 4-szer 400 m. staféta: I. oszt. döntő: 1. *KISOK* 3:44,4 mp. 2. *MAC* 3:49,8 mp. 3. *Török* 3:51 mp.

DEAC atlétikai verseny

Debrecen: A DEAC atlétikai versenyének főbb eredményei a következők: *Sulydobás*: 1. *Regős* MAFC 12 m. 25 cm. 100 m-es sifutás: 1. *Kurunczy* Török 11,2 mp. 300 m-es sifutás: 1. *Kurunczy* Török 36,8 mp. *Sulydobás*: 1. *Végh* DEAC 13 m. 20 cm. ifjúsági ker. rekord. *Rudugrás*: 1. *Hadházy* DEAC 340 cm. *Gerely*: 1. *Takács* Postás 53 m. 28 cm. 110-es gátfutás: 1. *Dénes* MAFC 16,8 mp. 300-as gátfutás: 1. *Dénes* MAFC 64,2 mp.

KK) 11:03 mp. 4. *Denzler* (FTC) 11:04 mp. 5. *Nemes* (Postás) 11:09 mp. — Főversenyzők: 1. *Istenes J.* (UTE) 10:57 mp. 2. *Huska D.* (Vil. KK) 10:58 mp. 3. *Geiszberger* (Diadal) 11:06 mp. 4. *Szlama* (Postás) 11:24 mp. 5. *Diósy* (Diadal) 11:28 mp. — Haladók: 1. *Cziper* (RKK) 11:33 mp. 2. *Terényi* (Nyomdász) 11:41 mp. 3. *Dudás* (RKK) 11:43 mp. 4. *Bodnár* (BSE) 11:44 mp. 5. *Balla* (Vil. KK) 11:49 mp. — Kezdők: 1. *Eörös* (NTC) 11:18 mp. 2. *Pregartner* (Lehel KK) 11:25 mp. 3. *Joachim* (MTK) 11:46 mp. 4. *Hiedl* (RKK) 11:49 mp. 5. *Gérik* (JKK) 11:50 mp. — Szenior: 1. *Téth Gy* (Edison) 12:43 mp. 2. *Groncsák* (Árpád KK) 13:05 mp. 3. *Táby* (Vil. KK) 13:26 mp. 4. *Zsák* (KAC) 13:32 mp.

Az MTK országos szenior atlétikai versenyének főbb eredményei:

I. 100 méteres sifutás II. oszt.: 1. *Kónya* (MTE) 11,4 mp. 2. *Clementis* (Postás) 11,4 mp. 3. *Antal* (MTK) 11,4 mp. II. 600 méteres sifutás II. oszt.: 1. *Hlatky* (MTK) 1:28,6 mp. 2. *Kauschky* (FTC) 1:29,3 mp. 3. *Tuchmann* (BSE) 1:29,6 mp. III. 3000 méteres gyaloglás: 1. *Fehér* (ESC) 15:51 mp. IV. 1500 méteres sifutás junior: 1. *Lendvay* (Vasas) 4:21,8 mp. 2. *Strasser* (MTE) 4:24,6 mp. 3. *Winchinger* (MTK) 4:34,2 mp. V. 400 méteres gátfutás II. oszt.: 1. *Valatin* (SAC) 59,7 mp. 2. *Mészáros* (MÁV) 61,2 mp. 3. *Szentgyörgyi* (MAFC) 61,6 mp. V. 300 méteres sifutás II. oszt.: 1. *Sugár* (MTK) 37 mp. 2. *Acél* (FTC) 37,3 mp. 3. *Buchala* (MAFC) 37,4 mp.

HUNGARIA-UTI SPORTELEP

1929. október 20-án, vasárnap

d. u. 3 órakor

Hungária—Ferencváros

Előtte d. u. 1 órakor

III. kerület—Bástya (Szeged)

I. ligabeli bajnoki mérkőzések

REGGELI UJSÁG Megjelenik minden hófőn

Felélős szerkesztő: *Kádár Lohol*.

Felélős kiadó: *Dr. Sényi Pál*, igazgató.

Általános Nyomda, Könyv- és Lapidár R.-T. Budapest, VI., Nagymező uca 3.

A nyomdéri felel: *Dr. Új István*.